

Tove Reitan

16

Utviklings- muligheter i Trøndelag

10

ThsF vil til universitetene
ThsF setter flytting av tannhelsesekretærutdannelsen til universitetene øverst på prioriteringslisten.

14

Uklar arbeidsfordeling
Mange tannhelsesekretærer opplever at de blir satt til oppgaver som ikke står i stillingsbeskrivelsen.

Ny leder i ThsF
Anne-Gro Årmo er valgt til ny leder i ThsF.

18

For familien. Mot karies.

Flux har utvidet sin familie av munn- og tannprodukter med tannkremer tilpasset hele familien. Fluortannkremerne har et høyt innhold av fluor for sterke tenner og effektiv beskyttelse mot karies. De er uten såpestoffer (SLS), allergener og mikroplast. Med gode smaker tilpasset både store og små.

Flux tannkremer

Flux Tannkrem for voksne og barn over 6 år. Inneholder 1450 ppm fluor og har en god smak av Coolmint. **Flux Tannkrem 6+** for barn over 6 år. Inneholder 1450 ppm fluor med en mild smak av Sweet Mint, slik at overgangen til voksentannkrem blir lettere. **Flux Junior Tannkrem** for barn mellom 0–6 år, fra første tann. Inneholder 1000 ppm fluor og har en god smak av Fruit Mint.

Våre tannkremer er utviklet i samarbeid med skandinavisk tannpleie og er tilgjengelig i alle apotek. Flux tilbyr trygge produkter for en god munnhelse!

Teva Norge AS • www.fluxfluor.no • www.nullhull.fluxfluor.no

FLUX®

Har du fluxet i dag?

- 5 Forbundsleder har ordet
- 6 Småstoff
- 10 ThsF vil til universitetene
- 14 Etterlyser klarere arbeidsdeling
- 16 Idealklinikken
- 18 Landsmøte og ny leder i ThsF
- 22 Aktive Parat
- 23 Internasjonalt arbeidsliv
- 24 Vektervold
- 27 Parat UNG: høstens samling
- 28 Ferie og rettigheter
- 32 På innsiden av Universitetet i Bergen
- 36 Parat informerer
- 38 Spørsmål og svar
- 40 Kryssord og hjernetrim
- 42 Parats nestleder

Landsmøte og ny leder i ThsF

Anne Gro Årmo er valgt som ny leder i Tannhelsesekretærenes forbund (ThsF). Valget av nytt sentralstyre ble gjennomført på forbundets landsmøte på Gardermoen i mars. Ny nestleder er Wenche Husby.

Anne-Gro Årmo. Foto: Trygve Bergsland.

18

10

ThsF vil til universitetene

ThsF setter flytting av tannhelsesekretærutdannelsen til universitetene øverst på prioriteringslisten.

16

Utviklingsmuligheter i Trøndelag

Ryktene går om at klinikken på Nedre Bakklandet er en populær arbeidsplass med gode faglige utviklingsmuligheter for tannhelsesekretærer.

Foto: Bakte Tannhelsekonferanse på Bakklandet i Trondheim har vokst betydelig og utvider tilbud til både pasienter og ansatte. Foto: Ned Alley.

Tannhelse

sekretæren

Utgis av: Tannhelsesekretærenes Forbund tilsluttet Parat

Tannhelsesekretærenes Forbund,
Lakkegata 23
Postboks 9029 Grønland
0133 OSLO

www.thsf.no
www.parat.com

Besøksadresse: Lakkegata 23
Telefon: 21 01 36 00
Teleaks: 21 01 38 00
E-post: thsf@parat.com

Ansvarlig redaktør: Trygve Bergsland
Mobil: 905 85 639
E-post: trygve.bergsland@parat.com

Leder: Anne-Gro Årmo
Mobil: 913 34 230
E-post: anne-gro.aarmo@parat.com

Forsidefoto: Ned Alley.
Avbildet: Tove Reitan.

Alle illustrasjonsbilder i bladet som ikke er kreditert er levert av iStock.

Redaksjonen avsluttet: 11.6.2019
Materiellfrist neste nr: 30.8.2019

ISSN: 1504-5714
ISSN: 1890-9116 (online)

Layout:
Storybold
www.storybold.no

Trykk: Ålgård Offset AS
www.a-o.no
Telefon: 51 61 15 00

P **PRESSENS FAGLIGE UTVALG**

Vi arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk.

Den som mener seg rammet av urettmessig publisering, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som behandler klager mot mediene i presseetiske spørsmål.

Adresse: Rådhusgt 17
0158 Oslo
Tlf: 22405040
E-post: pfu@presse.no

presse.no

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav og er svanemerket, CO2-nøytralt og 100 prosent resirkulerbart.

TENKT AT DU VIL HJELPE?

BARE SYND DET
IKKE ER TANKEN
SOM TELLER

Foto: Jason van Bruggen. Takk til våre samarbeidspartnere som gjør denne anførsen mulig.

Bezawit (9) bor i slummen i Etiopia. Hennes høyeste ønske er å gå på skole, men for at familien skal klare seg, er hun nødt til å arbeide store deler av dagen. Uten utdanning har Bezawit små sjanser til å komme seg ut av fattigdommen.

Det er ikke lett å forstå hvordan hun har det. Men du har kanskje tenkt på hvordan hun burde hatt det? Tenkt at du vil hjelpe?

Blir du Plan-fadder i dag, gir du barn som Bezawit en bedre framtid.

Send SMS FADDER til 03123 www.plan-norge.no

Plan
For og med barn

Ny landsmøteperiode og nye utfordringer

21. mars ble en milepel i Tannhelsesekretærenes Forbunds (ThsF) historie. Dette var dagen da grunnlegger og ThsFs første leder Gerd Bang-Johansen gikk av og overlot stafettspinnen til neste generasjon.

Gerds utrettelige kamp for tannhelsesekretærenes rettigheter og arbeidet med å stifte og føre ThsF fram dit vi står i dag, er det bare å ta av seg hatten og takke for. Uten tvil er ThsFs visjon «Synlige og likeverdige aktører i nasjonal tannhelse» oppnådd. Samtidig kan vi ikke hvile på laurbærene, men må jobbe med uforminsket styrke videre.

Landsmøtet vedtok strategisk plan for 2019–2022, der ett av fire hovedmål er «Kompetanse og rekruttering». Under punktet utdanning står det følgende: *«Skal tannhelsetjenesten ha tilgang til dyktige, kunnskapsrike og dedikerte tannhelsesekretærer, må utdanningen flyttes tilbake til de odontologiske fakultetene.»*

Under Samfunnsodontologisk forum i slutten av mai fikk forbundet anledning til å ta ett skritt i riktig retning. Vi holdt

innlegg under forumet og deltok i paneldebatten om fremtidens tannhelsetjeneste. Forumet ønsker å rette søkelyset på:

- Prioriteringer når ressursene blir mindre
- Nødvendig og nok kompetanse
- Gode utdanningsløp
- Tannhelsesekretærenes plass
- Delegering
- Forebygging

ThsF fikk svært god respons fra deltagerne. Tilbakemeldingene viser at det er enighet om at det må gjøres endringer i utdanningen for tannhelsesekretærene og at vi må utdannes på samme sted som tannlegene og de andre tannhelseprofesjonene. Dette vil føre til en utdanning der vi kan konsentrere oss om en helhetlig teamtenkning, noe som igjen vil føre til en mer gunstig og kostnadseffektiv tannhelsetjeneste i framtiden.

En tilbakemelding var å døpe om LEON-prinsippet (Lavest Effektive Omsorgsnivå) til BEON-prinsippet (Beste Effektive Omsorgsnivå), noe vi gir vår fulle tilslutning til. Her må det nyteknings til, og tannhelsesekretærene vil være sentrale aktører i denne tekningen.

Som nyvalgt leder av ThsF vil jeg takke for tilliten, og lover å gjøre alt jeg kan for å føre det gode arbeidet videre. Med meg har jeg fått ny nestleder og nytt styre, bestående av både nye og gamle medlemmer. Dette borger for kontinuitet og for nyteknings. Jeg gleder meg til fortsettelsen.

Jeg ønsker dere en riktig god sommer.

Anne - Gro Årmo

Anne-Gro Årmo, leder i ThsF

Tannlegene med flere bekymringsmeldinger

I fjor meldte fylkestannlegene ifra 829 ganger om at de mistenkte omsorgssvikt etter å ha undersøkt barns tenner. Dette er en økning fra 768 fra året før. – De aller fleste bekymringsmeldingene dreier seg om omsorgssvikt, sier forsker Ingrid Vaksdal Brattabø ved Tannhelsetenesta kompetansesenter Vest til NRK. Oslo og Akershus ligger klart høyest på oversikten med over 100 bekymringsmeldinger fra hvert område.

@thsf.no

Tannhelse og diabetes

Det er anslått at ca. 350 000 nordmenn har diabetes – og rundt halvparten av dem vet ikke om det.

Konsekvensene av ubehandlet diabetes kan være svært alvorlige. Ustabil blodsukker nivå over lang tid ødelegger nerver og blodårer, overbelaster nyrene og øker risikoen for infeksjoner. Dermed er personer med diabetes også spesielt utsatt for periodontal sykdom og infeksjoner i munnhulen. Tannhelseteamet kan spille en viktig rolle i å avdekke diabetes på et tidlig stadium og sørge for at pasientene får den behandling og informasjon de trenger for å sikre god tannhelse og forhindre sykdomsutvikling.

@Den norske tannlegeforenings tidende

Tannhelse samlokaliseres i Nordland

Rundt årskiftet blir den offentlige tannhelsetjenesten i Narvik, Bjerkvik og Ankenes slått sammen i samme lokale i Post- og politibygget i Kongens gate i sentrum av Narvik.

Bakgrunnen for forslaget er, ifølge fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse, Aase Refsnes (SV), å gi et mer moderne tilbud til befolkningen.

– Vi er fremdeles det fylket som har flest tannklinikker i Norge, men vi ligger dårligere an på statistikken når det gjelder hull i tennene for barn og unge. Da må vi gjøre en større innsats på behandling og ikke minst forebygging, sier Refsnes til Fremover.

@fremover.no

Én av ti femåringer i Oslo har hull i tennene.

Barna i hovedstaden har langt flere hull enn landsgjennomsnittet. Det viser en fersk rapport fra Helsedirektoratet.

10,3 prosent av femåringene i hovedstaden, som har vært hos tannlegen, har karies i mer enn fire tenner. Det er langt over landsgjennomsnittet på 5,8 prosent. Helsebyråd Tone Tellevik Dahl sier til P4-nyhetene at Oslo er en storby med veldig ulike levekår, noe som også påvirker tannhelsen. @p4.no

Legger ned kompetansesenteret i Arendal

Ansatte ved Tannhelsetjenestens kompetansesenter Sør (Tks) reagerer på beslutningen om å legge ned Tks som selskap.

– Vi mener det har vært, og er, behov for et kompetansesenter ved sykehuset i Arendal, og at dette bør videreføres i regi av Agder fylkeskommune, skriver de i et debattinnlegg.
– Mye god kompetanse vil kunne gå tapt. En modell for videre utvikling bør være å opprettholde sykehustannklinikken i Arendal. Hvis denne nedlegges, vil man gå glipp av muligheten som ligger i å videreføre tverrfaglig samarbeid med sykehuset, skriver de.
@Den norske tannlegeforenings tidende

Ny app forenkler tolketjeneste

En svensk klinikk er involvert i utviklingen av appen som fungerer som tolk ved behandling av pasienter med utenlandsk bakgrunn.

Appen skal etter hvert kunne erstatte telefontjenesten, som i dag fungerer som personlig tolk mellom tannlege og pasient.

– På lang sikt tror vi at det kan være mulig å bruke appen i stedet for personlig tolketjeneste, ved hjelp av talestyring, sier Annika Hurtig, klinikkssjef ved tannklinikken i Skäggetorp utenfor Linköping i Sverige.

@Den norske tannlegeforenings tidende

Mer angstbehandling mot tannlegeskrek

Et av målene for forskningen til Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst er å øke kunnskap, kompetanse, kvalitet og effektivitet til beste for befolkningens helse.

Nylig har senteret utvidet tannhelsetilbudet til personer som har blitt utsatt for tortur, overgrep eller har tannlegeskrek (odontofobi). Pasientene får behandling for angst slik at de kan mestre tannbehandling gjennom en gradvis tilvenning. Før behandlingen møter de et team bestående av tannhelsesekretær, psykolog, tannpleier og tannlege. [@forskning.no](https://forskning.no)

Forhandlinger på Mønsteravtalen

Parat/ThsF skal også i år forhandle med Tannlegeforeningen og Virke om eventuelle endringer i Mønsteravtalen for tannhelsesekretærer. Dato for forhandlinger er fastsatt til 26. juni. Eventuelle endringer i minstelønn og generelle tillegg vil bli utbetalt med tilbakevirkende kraft fra 1. mai. Parat/ThsFs krav om lønnsendringer vil være tilsvarende det som ble forhandlet for kommunale ansatte tidligere i år. [@thsf.no](https://thsf.no)

Tannlege-alarm om vann med smak

Norske tannleger reparerer oftere tenner som er ødelagt av syreholdige drikker.

Smaksatt vann er en av synderne. Unge mennesker er spesielt utsatt. Førsteamanuensis ved Det odontologiske fakultet ved UiO, Amer Sehic, forteller at hver tredje ungdom i Norge har syreskadede tenner.

– Mange drikker dessverre sukkerfrie drikker med god samvittighet, fordi det ikke inneholder sukker og dermed har lavt kaloriinnhold. I et tannhelseperspektiv er dette direkte misvisende, mener Sehic. [@dagbladet.no](https://dagbladet.no)

TOO – Ny nettside lansert

Tannhelsetjenestens kompetansesentre har nå lansert en egen nettside for tilrettelagt tannhelsetilbud – TOO. Det er mange som har etterspurt og lett etter informasjon om TOO, så en egen nettside har vært etterlenget. På siden finner du info om TOO-behandling, hvor du kan få slik behandling, samt en side for «spørsmål og svar». www.tooinfo.no/

Kan nytt bein i munnen lages i en gelé?

Når du blir eldre kan sykdommer angripe bein og vev omkring tenner og implantater. Konsekvensen kan være at beinet tannen er festet i forsvinner, og tannen kan falle ut.

For å kompensere for konsekvensene av periodontale og peri-implantale sykdommer leter forskerne etter nye materialer og metoder som kan legge til rette for ny dannelse av bein. I en nylig publisert doktorgrad har Manuel Schweikle, stipendiat ved Det odontologiske fakultet, oppdaget at en såkalt hydrogel, som inneholder kalsiumfosfat-mineraler, skaper et miljø som ligner det naturlige beinet.

@forskning.no

Forskning viser ingen effekt av healing

Mange pasienter oppgir at helbredelse, bønn og håndspåleggelse kan dempe uro og angst. Det viser befolkningsundersøkelser som Nasjonalt forskningscenter for alternativ medisin ved Universitetet i Tromsø (Nafkam) har gjort.

Forsker og førsteamanuensis ved universitet, Anette Langås Larsen, sier healing fyller et behov som helsevesenet ikke dekker.

– Noen helbredere mener selv at en bedring av symptomer kan være et resultat av placeboeffekten. Men ifølge Nafkam gir forskningen ingen støtte for påstandene om effekt av sjamanisme mot konkrete kroppslige plager, sier informasjonssjef ved Nafkam Ola Lillenes.

@forskning.no

Tester ut mobil tannpleie

Hedmark fylkeskommune har kjøpt inn mobilt tannlegeutstyr som skal testes ut denne våren. Tanken er å kunne gi enkel tannpleie til folk som ikke kommer seg så lett ut.

– Med dette utstyret kan vi gjøre enkle undersøkelser, som for eksempel fjerne tannstein, legge en midlertidig fylling eller file ned en skarp kant, sier fylkestannlege Claes Næsheim.

Utstyret ligger i en beholder som kan trilles, og til sammen veier det bare 30 kilo. Dermed er det lett for en tannlege eller tannpleier å få det med seg i en bil, sier han.

@hedmark.org

Tannlege advarer mot tannpleie i utlandet

Tannlege Tore Cato Karlsen i Privattannlegene i Fredrikstad advarer mot å fikse tennene i utlandet. Han er redd for at det skal importeres multiresistente bakterier hjem til Norge.

– Det er liten forekomst av dette i Norge i dag, men mye mer i utlandet. I 2050 er det forventet at vi kan ha flere dødsfall av slike bakterier enn det er av kreft i dag, sier han til Fredriksstad Blad.

@f-b.no

Vil til universitetet for å styrke faget

Tannhelsesekretærenes Forbund setter flytting av utdannelsen fra videregående skole til universitet øverst på prioriteringslisten. Organisasjonen har lenge vært misfornøyd med dagens nivå på utdanningen.

Av: Tellef Øgrim

Siden Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF) ble startet for 12 år siden, har organisasjonen vært misfornøyd med nivået på utdanningen av norske tannhelsesekretærer. Ikke minst har ønsket om å flytte utdanningen fra et fag på videregående skole, tilbake til et studium ved de

universitetene i Norge der det utdannes tannleger, vært et tema som har dukket opp flere ganger.

Invitasjon til debatt

Helt siden Reform 94, som bestemte at alle ungdommer som hadde fullført grunnskole våren 1994 eller senere, hadde

rett til videregående opplæring i tre år, har norske tannhelsesekretærer blitt utdannet ved videregående skoler i stedet for ved odontologiske institutter på universitetene der det utdannes tannleger i Norge.

Nå har Anne-Gro Årmo, som ble valgt til leder av forbundet under

ThsF-leder Anne-Gro Årmo kom hjem fra møtet i Samfunnsodontologisk forum med støtte fra overraskende hold til forslaget om flytting av studiet fra videregående skole til universitetet. Foto: Tellef Øgrim

landsmøtet i mars i år, bestemt seg for å heise spørsmålet helt opp i toppen av forbundets prioriteringsliste.

– Landsmøtet bestemte at utdannings-spørsmålet skulle heises. Og da jeg ble invitert til Samfunnsodontologisk forum i mai for å diskutere nettopp utdanning og teamarbeid i tannhelsen, tenkte vi at dette var en anledning til å ta opp dette store spørsmålet med folk som ser tannhelsetjenesten i et samfunnsperspektiv, sier Årmo.

Se sørover

«Tilbake til før 1994» og «se til Danmark» er Årmos to fokuspunkter i debatten. Danmark er sentralt fordi hun mener at landet er et eksempel på hva man kan få til ved å utdanne alle tannhelseprofesjonene på samme sted.

– Ikke minst ser vi at det fører til at tannhelsesekretærene blir mer delaktige i teamet og får mer selvstendige oppgaver.

I Norge mener hun svak utdanning, kombinert med umotiverte studenter, fører til at tannhelsesekretærene ikke har kompetanse og praksis nok for å kunne løse relevante oppgaver, og dermed heller ikke kan bidra slik de skal til sikker og effektiv drift av klinikken.

Dessuten frykter hun at mangel på gode tannhelsesekretærer kan skade arbeidet med smittevern og hygiene på klinikken.

Støtte og innsigelser

Årmo var overrasket over støtten hun fikk etter innlegget hun holdt på konferansen.

At dekan Pål Barkvoll ved Odontologisk institutt på Universitetet i Oslo støtter henne var ikke nytt.

– Men jeg registrerte at hverken tannlegeforeningen eller tannpleierforeningen hadde noen klare innsigelser på forslaget

vårt, og dette tolker vi i ThsF som positivt, sier Årmo.

Selvsagt var det også innvendinger. Årmo innrømmer at forslaget hennes møter misnøye blant lærere som i dag underviser i programområdet for tannhelsesekretær i videregående skoler. Noen mener at en flytting av faget fra en innarbeidet posisjon på videregående skole ikke er noen god idé.

Positivt fra Romerike

Overtannlege i Nedre Romerike kommune, Per Christian Prøsch, ser meget positivt på forslaget fra Årmo. Dersom hun og forbundet hun leder, lykkes med å flytte tannhelsesekretærenes utdanning opp på universitetsnivå, tror Prøsch landets tannleger kan få tilgang til både eldre og mer motiverte tannhelsesekretærer.

Overtannlege Per Christian Prøsch i Nedre Romerike kommune tegner et begredelig bilde av nivået hos norske tannhelsesekretærer. Han støtter ThsFs forslag om å flytte studiet, men antyder at en mellomløsning kanskje må til. Foto: Tellef Øgrim

Men han tror ikke at det blir bare enkelt å flytte utdannelsen ut av videregående skole.

– Et alternativ kan være at det innføres et obligatorisk tilleggskurs etter videregående som tannhelsesekretærene må ta før å bli autoriserte, sier Prøsch.

Som flere andre under årets konferanse i Oslo, i regi av Samfunnsodontologisk forum, er han oppgitt over hvor langt det er mellom gode søkere til tannhelsesekretær-stillinger.

– Som regel må de læres opp når de kommer inn på en klinikk. Nivået er for dårlig og jeg tror mye av grunnen er at de ikke har valgt yrke ut fra noen egentlig motivasjon.

Derfor mener Prøsch at vi i tillegg bør få et utvalg, nemnd eller lignende som kan vurdere hva som skal til for

at interesserte helsefagarbeidere med annen bakgrunn, for eksempel en hjelpepleier, skal kunne omskolere seg til tannhelsesekretær.

Trenger en plan

Selv om Årmo kom hjem fra konferansen på Storo med positive signaler fra viktige aktører i norsk tannpleie, er hun ikke nærmere noen konkret løsning. Derfor skal det nå legges en strategi for å få myndighetenes gehør, med tanke på en mulig omlegging.

Dersom ThsF skulle få gjennomslag, vil utdanning av tannhelsesekretærer bli begrenset til universitetene i Tromsø, Bergen og Oslo, de tre stedene i landet der det utdannes tannleger.

Til gjengjeld regner Årmo med at studier sammen med andre faggrupper i

tannpleien vil gi mer motiverte og bedre tannhelsesekretærer. Dessuten er håpet at de får oppgavene de er tiltenkt ved norske tannklinikker, og at tannlegene slipper å lære opp tannhelsesekretærer fra videregående skole fra bunnen eller skaffe andre interesserte kandidater, som så må oppmuntres til å gå opp som privatister for å få autorisasjon.

– Det blir færre studiesteder enn dagens elleve videregående skoler. Er du sikker på at det ikke vil true rekrutteringen?

– Nei, jeg tror ikke det. ThsF tror det vil føre til at flere tannhelsesekretærer fullfører utdanningen. De fleste må flytte på seg for å ta høyere utdanning, så hvorfor skal dette være vanskeligere for å ta en tannhelsesekretærutdanning? Noen flytter til og med langt hjemmefra for å gå videre-gående, sier Årmo. ■

Illustrasjonsfoto. Leder i ThsF, Anne-Gro Årmo, sier at det å være renholdsarbeider ikke hører med til jobben som tannhelsesekretær, men kan avtales som tilleggsarbeid mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Foto: Gorm. K. Gaare.

Etterlyser klarere arbeidsdeling

På skolen lærer tannhelsesekretærene at de skal utføre oppgaver som sterilisering, desinfisering og assistering av tannlegene. Ute i praksis blir noen også satt til å vaske gulv, stikk i strid med det de blir forespeilet på skolen.

Av: Helle Andresen

I voksen alder tok «Anne» utdanning som tannhelsesekretær, og hun trives godt i jobben på en privat klinikk. Men at oppgavene også skulle være å vaske gulv, var hun ikke forberedt på. – På skolen fikk vi beskjed om at vi skulle si nei til det. Å vaske gulv er et eget fag, som

vi ikke er kvalifisert for, sier «Anne», som ønsker å være anonym.

Hun forteller at klinikken tidligere hadde vaskehjelp.

– Men så ble det nedgangstider, og vi tannhelsesekretærene ble pålagt

den jobben. Det blir til at vi flyr over gulvene på slutten av dagen, og det blir ikke gjort på forskriftsmessig måte, sier Anne.

Utydelige anbefalinger

Etter å ha lest artikkelen om nye anbefalinger for smittevern i forrige utgave av Tannhelsesekretæren, tok hun kontakt med forbundet. Hun synes det er viktig at tannhelsesekretærenes oppgaver blir enda klarere definert.

– De nye anbefalingene er helt i tråd med hvordan jeg har utført smittevern siden jeg ble utdannet i 2015, sier hun.

Men på noen punkter mener Anne at de er utydelige, og nevner som eksempel punkt 2.6 hvor det står: «*Det bør utarbeides en lokal renholdsplan som beskriver oppgaver, og det må gå tydelig frem hvem som har ansvar for de ulike oppgavene, inkludert håndtering av mopper, kluter osv.*»

Hun mener denne formuleringen kan gi rom for egen tolkning.

– Det bør gå klart frem at man skal ha egen vaskhjelp, sier Anne. Hun understreker at hun ikke synes det er mindre verdig å vaske gulv.

– Men det er et tungt arbeid som etter min erfaring er bedre betalt enn det min jobb er, så hvis det skal inngå som en del av tannhelsesekretærenes arbeidsoppgaver, må vi få høyere lønn, påpeker hun.

– Les arbeidskontrakten

At tannhelsesekretærer blir pålagt å vaske gulv, er ikke nytt for lederen i Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF), Anne-Gro Årmo. Hun anbefaler alle å lese arbeidskontrakten nøye idet man blir ansatt.

– Hvis det i kontrakten står «andre tilleggsoppgaver», bør man sjekke ut hvilke oppgaver det er, før man skriver under.

President i Tannlegeforeningen, Camilla Hansen Steinum, mener det avgjørende er hva som er avtalt og hva praksiseier ønsker at hjelpepersonell skal utføre av oppgaver.

Foto: Den norske Tannlegeforening.

Årmo er klar på at det å være renholdsarbeider ikke hører med til jobben som tannhelsesekretær.

– En løsning som praktiseres flere steder, er at f.eks. 10 prosent av jobben settes av til renhold, eller at man får en 10 prosents jobb ut over vanlig arbeidstid. Da må det gjøres en avtale om dette, sier hun.

Presidenten i Den norske tannlegeforening (NTF), Camilla Hansen Steinum, understreker at det avgjørende er hva som er avtalt.

– Dersom praksiseier ønsker å benytte hjelpepersonell til oppgaver som resepsjon, renhold, rydding m.m., er det ingen juridiske hindringer i veien for det. Det blir en del av arbeidskontrakten.

Steinum skjønner at tannhelsesekretærene ønsker å bruke kompetansen sin.

– Men her gjelder det å være litt raus begge veier. På min klinikk er vi få ansatte, og noen ganger må alle bidra. Da vasker jeg gulv jeg også, sier Steinum.

Må vaske arbeidstøy hjemme

Anne forteller at hun blir bedt om å ta med arbeidstøy hjem for å vaske det i sin egen vaskemaskin, i strid med retningslinjene fra Arbeidstilsynet: «*Arbeidsklær som kan være forurensset, skal ikke vaskes hjemme hos arbeidstakeren, og heller ikke sammen med andre arbeidsklær.*»

Også de nye faglige anbefalingene om smittevern i odontologisk praksis sier at arbeidstøyet skal og må vaskes for seg, i godkjente maskiner på minimum 85 grader.

– De færreste har slike godkjente maskiner hjemme, og det kan ikke være riktig å vaske klær med blod og spytt i samme maskin som den man vasker familiens klær i, sier Anne.

Hun har tatt disse forholdene opp med sjefen sin, men ikke fått gehør.

– Jeg vil gjerne stå opp for det jeg har lært, men føler jeg ikke har noe jeg skulle ha sagt.

Reportasjen i Tannhelsesekretæren, utgave 1, 2019. Etter å ha lest saken, ble forbundet kontaktet av et medlem som mener oppgaver knyttet til rengjøring bør gjøres enda tydeligere. Faksimile Tannhelsesekretæren.

Camilla Hansen Steinum i NTF er klar på at arbeidstøy ikke skal tas hjem for vask.

– Temperaturen i vaskemaskiner til hjemmebruk går fort opp til 90 °C og så fort ned igjen, slik at en ikke oppnår termisk desinfeksjon. Ved vasking hjemme har arbeidsgiver dermed ikke kontroll på desinfeksjonsprosessen, som skal hindre smittespredning, sier Steinum. ■

Tannhelsesekretær Tover Reitan og tannlege Kai Sandvik samarbeider godt i kirurgirommet ved Bakke tannlegekontor. Foto: Ned Alley.

Trykket «Telly» av Pushwagner møter kundene når de kommer til Bakke tannlegekontor. Foto: Ned Alley.

Idealklinikken på Nedre Bakklandet

Når det lyses ut en tannhelsesekretærstilling på Bakke tannlegekontor i Trondheim, er det flust av søkere. Ryktene går om at denne klinikken på Nedre Bakklandet er en populær arbeidsplass, som har spesielt fine faglige utviklingsmuligheter for tannhelsesekretærer.

Av: Magne S. Otterdal

Tove Reitan har jobbet som tannhelsesekretær på Bakke tannlegekontor siden 2004, da det var et ganske lite kontor. Nå er har det vokst seg større og er nå et kontor som trekkes frem som godt eksempel, ikke minst for tannhelsesekretærer.

– Jeg blir veldig stolt over å jobbe her når jeg hører hvordan mange tannhelsesekretærer har det, ikke minst på små klinikker, sier Reitan til Tannhelsesekretæren.

Hun er lokal tillitsvalgt for de Paratorganiserte tannhelsesekretærene, et verv hun har hatt i ni år. Også Tannhelsesekretærenes forbund mener

Bakke tannlegekontor er et eksempel til etterfølgelse for virksomheter ellers i norsk tannhelsesektor.

Kraftig vekst

Tannhelsevirksomheten på Nedre Bakklandet har vokst betydelig de siste årene. De har flyttet inn i nye lokaler og utvidet med nye tilbud til både pasienter og ansatte. Den nære historikken viser at flere andre, mindre tannlegekontor har sluttet seg til Bakke tannlegekontor gjennom fusjoner.

Etter etableringen i nye lokaler på Nedre Bakklandet, teller Bakke tannlegekontor to kirurgistuer og 15 behandlingsrom.

Den største gruppen ansatte er de seks tannhelsesekretærene og seks ufaglærte assisterende personell, opplyser Reitan. De bistår ni tannleger, to kirurger, to tannpleiere og en radiolog.

Spesialisering

Selv jobber Tove Reitan kun i kirurgistuen, en spesialisering hun har fått anledning til å ta med ekstra kursing.

– Vi har et veldig stort utviklingspotensial her. Det er en veldig populær klinikk blant tannhelsesekretærene som er ute i praksis, sier hun. Reitan er en av to av tannhelsesekretærene ved Bakke som har fått spesialisere seg for jobbing på kirurgistuen.

Wenche Askim, autorisert tannhelsesekretær siden 2000, og Lena Marie Olsen Aune, autorisert tannhelsesekretær siden 2010, her sammen med Tove Reitan, trives godt ved Bakke tannlegekontor. Foto: Ned Alley.

Ved Bakke tannlegekontor kan tannhelsesekretærene utvikle seg på flere felt, for eksempel å bistå med klinikkens tilbud på periodonditt, tannkjøttbetennelser. Reitan har vært i praksis på kjevekirurgisk avdeling ved St. Olav hospital.

– Dette er ikke mange tannhelsesekretærer som får anledning til. Derfor er jeg også eksepsjonelt forøyd med arbeidsplassen, sier Reitan.

Blant oppgavene tannhelsesekretærteamet ved Bakke tannlegekontor tar seg av, er varebestilling, henvisninger, epikriser, administrative oppgaver og regnskap. – Vi har ansvaret for smittevernet på klinikken, og organiserer hygienekurs minimum annethvert år.

Ønsker praksiselever velkommen

Klinikken, som ledes av tannlege og

Tannhelsesekretær Tove Reitan både trives og utvikler seg faglig som ansatt ved Bakke tannlegekontor i Trondheim. Foto: Ned Alley.

spesialist innen implantatprotektikk, Kjell H. Ulsund, blir også pekt på av Tidende som et bra sted å være for tannhelsesekretærenelevne. Dette skriver tannlegenes medlemsmagasin:

«En privat praksis som stiller opp for tannhelsesekretærstudentene, er Bakke tannlegekontor i Trondheim. Her har de ønsket tannhelsesekretærstudenter velkommen i mer enn 30 år.»

Tannlege Kai Sandvik ved Bakke tannlegekontor sier til Tidende at han ser praksiselevne som en fordel.

– I møte med studentene må vi være oppdaterte på kunnskap, flinke til å formidle, og mer bevisste på det vi gjør.

Det er ikke tvil om at praksisplassene også er en rekrutteringsvei. Og tannlegekontorets gode rykte bekreftes når en tannhelsesekretærstilling utlyses, ifølge Tove Reitan. – Vi drukner litt i søknader, sier hun. Ved forrige ansettelse i 2018 kom det over 50 søknader, og flere sykepleiere var også blant søkerne.

Pushwagner

Tannhelsesekretærenes drømmearbeidsplass byr også på kunstopplevelser. Lokalt har nemlig Bakke tannlegekontor figurert

Tove Reitan, autorisert tannhelsesekretær siden 2000. Foto: Ned Alley.

Denne figuren av tannlege og pasient skaper god stemning på Bakke tannlegekontor. Foto: Ned Alley.

i pressen, ikke på grunn av tannbehandlingen, men for kunsten på veggene.

For et par år siden ble tannlegekontoret med utsmykningen på veggene vist frem i Adresseavisens spalter, der journalisten skriver følgende:

«På Bakke Tannlegekontor er det første som møter deg et stort trykk av Pushwagner på venterommet. Mange smilende munnner lyser mot deg før du entrer inn mot pasientrommet. Men det stopper ikke der, for tannlegene har også innredet sine egne kontor med personlige bilder.»

– Akkurat det bildet får vi mange kommentarer på. Det er mange munnner på bildet, og det passer jo bra inn her, sa tannlege Kjell Ulsund da avisen var på besøk i 2017.

Veggene rundt om i lokalet er særlig preget av bilder med stigemotiver fra kunstneren Bjørg Thorhallsdottir.

Tannhelsesekretær Rupinder Kaur uttaler seg også til Adressa om kunsten på arbeidsplassen, hun har merket at den virker beroligende på pasientene:

– De er kanskje litt symbolsk, spesielt de med stigen. Når du ligger her føler du kanskje det slik at du skal hoppe ned. ■

Gerd Bang-Johansen (t.v.) har overlatt stafettpinnen til Anne-Gro Årmo. Foto: Trygve Bergsland.

Ny leder i ThsF

Anne Gro Årmo er valgt som ny leder i Tannhelsesekretærenes forbund (ThsF). Valget av nytt sentralstyre ble gjennomført på forbundets landsmøte på Gardermoen i mars. Ny nestleder er Wenche Husby.

Av: Vetle Daler

Gerd Bang Johansen ønsker det nye styret lykke til.
– Vi har løftet oss, men jeg vet at det kommer til å bli enda bedre, sier Bang Johansen.

Anne Gro Årmo ser fram til å gå løs på oppgaven som forbundsleder i ThsF.

– Etter tolv år som nestleder i Tannhelsesekretærenes forbund ser jeg det både som en plikt og en stor glede å få lov til å videreføre arbeidet i denne organisasjonen, sier hun.

Årmo trekker fram nye læreplaner for tannhelsesekretærutdanningen som noe

av det viktigste forbundet skal jobbe med framover.

– Dette er en stor oppgave, og noe vi har i vår strategiske plan, der vi skal jobbe for å utvikle utdanningen for tannhelsesekretærene, sier hun. ■

Her kommer en presentasjon av styremedlemmene:

Anne-Gro Årmo

Her presenterer det nye sentralstyret seg selv, der hver og en beskriver hvilke saker styremedlemmene brenner for. Alle har store, viktige og overordnede ønsker for ThsF og tannhelsesekretærene. Samtidig skal ThsF også være organisasjonen for deg, du som hver dag møter opp på jobb og bidrar til at pasienter, pårørende og samarbeidspartnere blir møtt med respekt og forståelse og at kollegaer får en enda bedre dag på jobben.

Hvis du trenger råd, noen å snakke med, hjelp med arbeidskontrakter og lønn, HMS, faglig oppdatering, eller lignende er ThsF en garanti for at du blir sett og hørt. Sammen skal vi oppover og fremover. Sammen er vi sterkere.

Foto: Vette Daler

Wenche Husby

Arbeidsplass: Skaun tannklinikk i Trøndelag fylkeskommune 60 prosent, nestleder ThsF 40 prosent.

Sektor: Kommune

Som nestleder i ThsF brenner jeg for at tannhelsesekretærene skal bli respektert og sett på som likeverdige ressurspersoner i tannhelsetjenesten, muligheter for videre utdanning, økt kontakt med medlemmer og høyere lønn.

Foto: Vette Daler

Laila Aas

Arbeidsplass: Distriktstannklinikken Vatne, Møre og Romsdal fylkeskommune

Sektor: Kommune

Som medlem i ThsFs utdanningsvalg er utdanning noe jeg ser på som viktig, og jeg er stolt av å kunne være med på å utarbeide nye læreplaner. Jeg ser det som viktig at ThsF holder sine medlemmer oppdatert, og synliggjør viktigheten av å ha en god og trygg organisasjon i ryggen.

Foto: Vette Daler

Berit Meyer

Arbeidsplass: Tannhelsetjenesten kompetansesenteret vest Hordaland

Sektor: Kommune

Jeg brenner for videreutdanning, å få utdannelsen til universitetene, høyere lønn, yrkesstolthet og å jobbe for at tannhelsesekretærer skal bli sett og ikke minst hørt som yrkesgruppe.

Foto: Vette Daler

Stine-Jeanett Wold Knudsen

Arbeidsplass: Skien Tannklinikk, Telemark Fylkeskommune

Sektor: Kommune

Jeg ønsker å fortsette det flotte arbeidet ThsF har utført de siste 10 årene. Jeg har ekstra interesse for arbeidet for at tannhelsesekretærene skal være likeverdige aktører innen tannhelse, muligheter for etterutdanning og økt nærhet og informasjon til medlemmer.

Foto: Vette Daler

Anne Marie Fester

Arbeidsplass: Forsvarets tannhelsetjeneste (FTHT)

Sektor: Stat

Jeg brenner for bedre utdanning for tannhelsesekretærene. Høyere lønn er også en viktig sak.

Foto: Vette Daler

Ellinor Brattset

Arbeidsplass: Colosseumklinikken i Trondheim.

Sektor: Privat

Jeg brenner for å gjøre ThsF mer synlig for tannhelsesekretærer i privat sektor. Jeg håper å kunne bidra til at sekretærer fra det private skal se at det hverken er «skummelt» eller «farlig» å være organisert, og at vi kan være et verktøy og hjelp i deres arbeidshverdag.

Foto: Vette Daler

Anne Fosshaug

Arbeidsplass: Tannklinikken Vang

Sektor: Kommune

Jeg brenner for en bedre utdannelse enn dagens, knyttet opp mot de odontologiske fakultetene. Jeg ønsker også etterutdanning for ansatte med annen faglig bakgrunn. En annen viktig oppgave er å få alle tannhelsesekretærer og assistenter organisert, helst hos oss.

Foto: Trygve Bergsland

Siri Solem

Arbeidsplass: Malvik Tannklinikk

Sektor: Kommune

Jeg ønsker å jobbe videre med det vi har påbegynt i innværende periode, særlig å få utdannelsen tilbake på universitet. Verving av nye medlemmer er også viktig.

Foto: Vetle Daler

Mona-Kirsti S. Persen

Arbeidsplass: Tannklinikken Kjøllefjord, Finnmark

Sektor: Kommune

Jeg mener kunnskap er viktig, og at det bør satses på utdanningsløft med muligheter for god videreutdanning og faglig utvikling, i tillegg til god utnyttelse av arbeidskraften.

Foto: Vetle Daler

Fra venstre: Laila Aas, Mona Kirsti S. Persen, Stine-Jeanett Wold Knudsen, Anne Fosshaug, Ellinor Brattset, Siri Solem, Anne Marie Fester, Berit Mayer
Foran: Wenche Husby og Anne-Gro Årmo. Foto: Vetle Daler.

Petter «uteligger» Nyquist er =Kaffe-støttespiller. Foto: NTB/Scanpix.

Solidaritetsstøtte til veteraner og kaffebar

Hovedstyret i Parat tildelte årets solidaritetsmidler i tråd med landsmøtets politiske føringer og retningslinjer for tildeling av støtte. Pengestøtten deles i år likt mellom organisasjonen «Veteran møter veteran» og en helt spesiell kaffebar, =Kaffe.

Formålet med Parats støtte til solidaritetsarbeid er å yte direkte bidrag til humanitære og faglige organisasjoner, samt til organisasjoner som kjemper for faglig demokrati og menneskerettigheter.

Hovedstyret i Parat har for 2019 valgt å dele beløpet som gis i solidaritetsstøtte likt mellom organisasjonene «Veteran møter veteran» og kaffebaren =Kaffe.

Leder i Parat, Vegard Einan, sier det er viktig for hovedstyret å koble solidaritetsarbeidet mot arbeidslivet, og de som sliter med å holde følge, eller har falt utenfor.

– Når hovedstyret nå har valgt å dele årets tildeling likt mellom organisasjonen Veteran møter Veteran, og prosjektet =Kaffe drevet av =Oslo, er det en honnør til det viktige arbeidet begge disse aktørene gjør for å motvirke utenforskap og skape arenaer for inkludering og tilhørighet, sier han.

Einan sier han samtidig vil oppfordre alle medlemmer i Parat til å støtte opp om denne type lokale tiltak.

– For =Kaffe var det et viktig argument for hovedstyret at dette er en helt spesiell kaffebar som gir folk fra gatemiljøet mulighet til lønnet arbeid, jobbtrening, kompetanse og mestring, sier han.

Einan sier at når det gjelder organisasjonen «Veteran møter veteran», er dette en naturlig oppfølging av landsmøtets resolusjon om å anerkjenne norske veteraners erfaring og kompetanse.

– For oss har det vært en vekker å få Parat forsvar inn som en ny underorganisasjon, og bli minnet om den kunnskap og kompetanse denne gruppen sitter på. Nettopp derfor er det også godt å nå kunne støtte veterangruppen gjennom årets solidaritetsmidler, sier han.

Kilde: Parat24

Optimisme etter møte med regjeringen

Det ble opplevd som en seier for Parat og Virke da forbundene møtte representanter fra regjeringen for å drøfte organisasjonenes innspill til regjeringens videre arbeid med arbeidsdelingen mellom NAV og tiltaksbransjen.

Det var høsten 2018 lederen for Parat i Podium tok opp problemstillingen knyttet den manglende forutsigbarheten NAVs tiltaksarrangører har opplevd. Dagens rammevilkår for bransjen skaper utfordringer for en bærekraftig utvikling, forsvarlig økonomisk drift og en god personalpolitikk, har vært budskapet fra Parat og Virke.

Tidligere i vår ble det første møtet mellom Parat, Virke og representanter for regjeringen avholdt for å drøfte innspillene organisasjonene har fremmet. Ragnar Christiansen, som nå er hovedstyremedlem i Parat, sier initiativet handler om å sikre et best mulig tilbud til brukerne.

– Men, det handler også om en best mulig bruk av offentlige midler og sørge for en best mulig inkludering for de ressursene som brukes, sier han.

Christiansen sier at statssekretæren fra Arbeids og sosialdepartementet hadde stor forståelse for de bekymringer og krav partene la på bordet.

– Jeg tror vårt initiativ etterhvert vil gi resultater, sier han.

Kilde: Parat24

Møte mellom Virke, statssekretær og Parat. Foto: Arve Sigmundstad.

Laveste ledighet på 45 år i Storbritannia

Arbeidsledigheten i Storbritannia har nå falt til sitt laveste nivå på 45 år. Økonomien holder stand, til tross for brexit-usikkerhet.

Ledigheten for årets tre første måneder var på 3,8 prosent, det laveste nivået siden fjerde kvartal 1974, viser tall fra det britiske statistiske sentralbyrået (ONS).

I tremånedersperioden desember-februar var ledigheten på 3,9 prosent, den laveste på 44 år. – Arbeidsmarkedet i Storbritannia har vist seg å være usedvanlig motstandsdyktig overfor Brexit-relatert usikkerhet. Dette er virkelig sterke tall, gitt motvinden som økonomien nå står overfor, sier seniorøkonom Ben Brettell i Hargreaves Lansdown. @NTB

Sikkerhetsavtale for tekstilbransjen i Bangladesh forlenges

Internasjonale klesmerker har fått medhold av høyesterett i Bangladesh for at utenlandske sikkerhetsekspertene fortsatt kan overvåke landets klesfabrikker.

Blant klesmerkene som gikk til retten for å sikre at sikkerhetsavtalen fortsatt skal gjelde, er Hennes & Mauritz, Primark og Tesco. Avtalen har spilt en viktig rolle for bedring av sikkerheten ved Bangladeshs tekstilfabrikker etter katastrofen på Rana Plaza i 2013. 1138 mennesker mistet livet da den åtte etasjer høye fabrikkbygningen raste sammen. @NTB

Flere kvinner i arbeid i Europa

Forskjellen i andelen kvinner og menn som er i arbeid i EU minker viser tall fra Eurostat. I 2015 var rundt 42 prosent av arbeidsstokken kvinner, mens denne andelen har nå steget til rundt 44 prosent. I Baltikum-landene er kvinneandelen opp mot 47 prosent, mens den i Italia og Hellas er nede på nesten 40 prosent. Årsaken til trenden er hovedsakelig et høyere utdanningsnivå blant kvinner, i tillegg til teknologiske framsteg som tidsbesparende husholdningsapparater.

WHO anerkjenner utbrenthet som sykdom

Ekspertene har i årevis diskutert om utbrenthet skulle klassifiseres som en sykdom, noe WHO nå har besluttet å gjøre. WHO definerer utbrenthet som et syndrom som utvikles når kronisk stress på arbeidsplassen ikke blir håndtert på riktig måte.

– Utbrenthet refererer først og fremst til et fenomen knyttet til arbeidslivet, og bør ikke benyttes for å beskrive erfaringer fra andre områder av livet, lyder den nye klassifiseringen.

@NTB

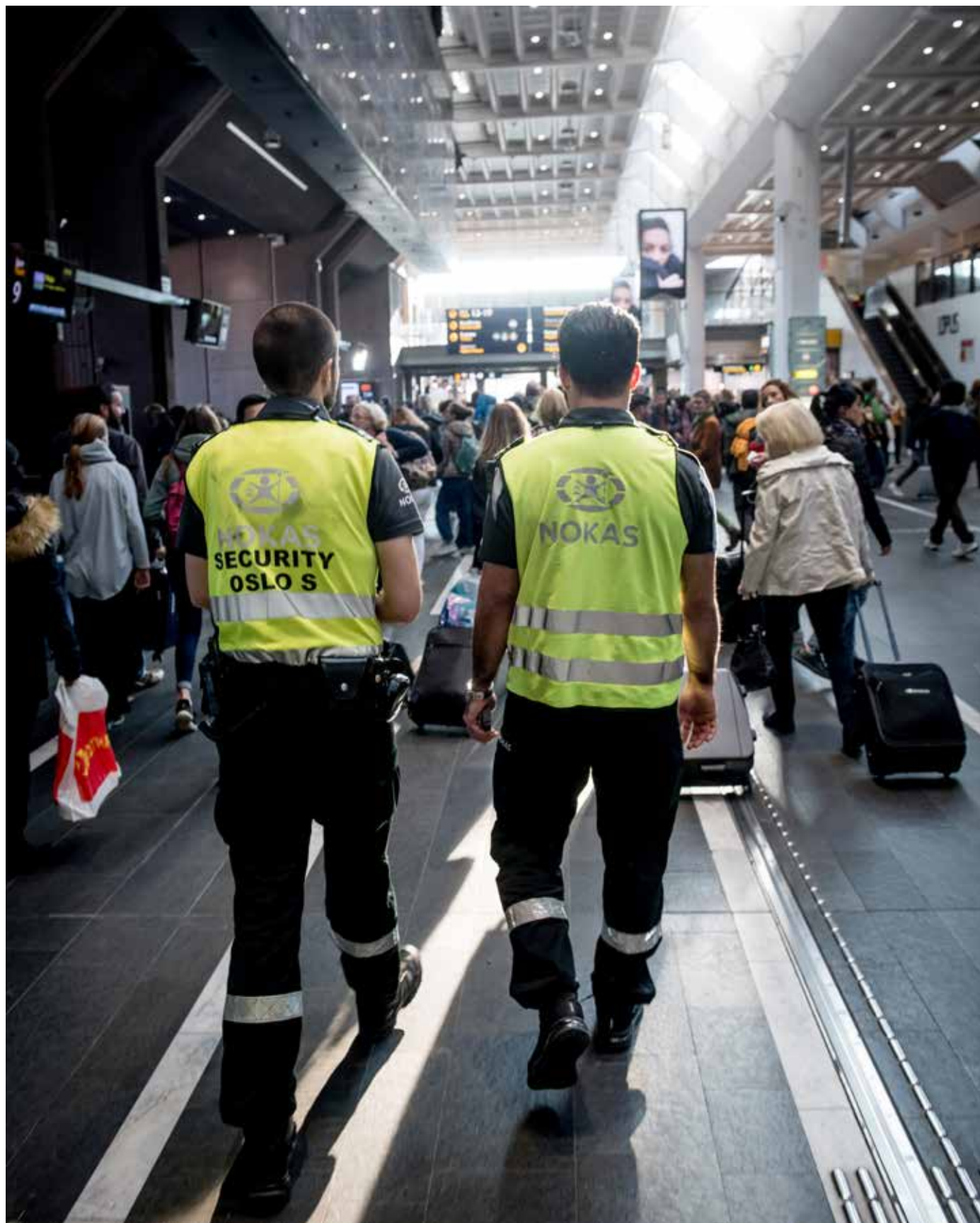

172 millioner arbeidsledige i verden

172 millioner mennesker er registrert som arbeidsledige i verden viser en fersk rapport fra FNs arbeidsorganisasjon ILO. Dette utgjør en arbeidsledighet på 5 prosent.

Flertallet av de 3,3 milliarder menneskene som er sysselsatt, mangler ifølge ILO økonomisk sikkerhet. 700 millioner sysselsatte tjener så lite at de lever i fattigdom.

– Fraværet av anstendig lønn og arbeidsforhold med svake rettigheter gjør at sysselsetting ikke nødvendigvis bidrar til å løfte folk ut av fattigdom, konstaterer ILO. @NTB

Nestleder i Parat, Unn Kristin Olsen, sier noe må gjøres for å forbedre arbeidshverdagen til vekterne og setter ned en arbeidsgruppe som skal jobbe med problemstillingen. Foto: Gorm K. Gaare.

Arbeidsgruppe skal sikre vektere

Det skal settes ned en arbeidsgruppe for å sikre at Parat-familien jobber effektivt og forent for å hjelpe vektere til en sikrere arbeidshverdag. Vektere må håndtere 200.000 uønskede hendelser årlig og ligger i toppen av stististikken for yrkesskader som følge av voldsutøvelse.

Av: Svein-Thore Gran

Politilederne står mot de vekterorganiserte som ønsker at vekterne får begrenset politimyndighet.

Leder i Norges Politilederslag,

Marit Ellingsen, mener det er utfordrende å skulle stille seg bak et slikt krav.

– Det er vanskelig å støtte et krav om begrenset politimyndighet. Vi må huske på at politifolk har en utdannelse på bachelornivå og et annet samfunnsoppdrag enn vektere og vaktelskaper. Som vekter kan du velge å rygge eller løpe i en tilspisset situasjon, det kan ikke politiet. Vi må derfor ikke vanne ut den autoriteten og legitimiteten som politimyndighet gir, sier Ellingsen.

Omstridt politimyndighet

Begrenset politimyndighet er ikke helt tydelig definert, men det betyr i korthet at personer som har dette, kan gjøre mer for å gripe inn i situasjoner og mot personer enn det vanlige borgere kan. Å gi politimyndighet til andre yrkesgrupper enn politiet er omstridt fordi det kan ses som en privatisering av politiet. Det krever også lovendring dersom nye yrkesgrupper skal gis politimyndighet.

Vekter på Color Lines Kielferger og tillitsvalgt for Parat i NOKAS, Christian Svensen, mener samfunnet må ta inn over seg at vektere er en ressurs som utfører lette politioppgaver uten utvidet rettsvern eller myndighet.

*Leder i Norges
Politilederslag
Marit
Ellingsen.
Foto: Trygve
Bergsland*

– Vi må derfor avklare hva vektere skal brukes til, og hvilke fullmakter og virkemidler de skal ha. Om dette med begrenset politimyndighet er veien å gå vet jeg ikke, men vi ønsker å bruke Parat for å sette spørsmålet om vekteres sikkerhetssituasjon og myndighet høyere på den politiske dagsorden. Vi utfordrer derfor Parat til å ha en mening, sier Svensen.

Må øke kompetansen

Nestleder i Parat, Unn Kristin Olsen, erkjenner at vekternes situasjon er krevende, og at noe må gjøres for å forbedre arbeidshverdagen deres.

– Det er ikke tvil om at det er uholdbart at noen skades på jobb. Men vi trenger mer informasjon og kompetanse på dette området for å beslutte hvilke tiltak og virkemidler som er de riktige for å gi vekterne en tryggere og bedre arbeidshverdag. Derfor vil vi sette ned en arbeidsgruppe som skal bidra til Parats

*Nestleder i
Parat Unn
Kristin Olsen.
Foto: Vette
Daler.*

strategi og standpunkter i denne saken, sier hun.

– *Hva er arbeidsgruppens mandat?*

– Dette er så nytt at mandatet ikke er klart. Men det vi vil oppnå, er både å samle informasjon og komme med konkrete forslag til løsninger. Vi må huske på at vektere jobber i veldig ulike oppdrag og situasjoner. Det vil derfor være nødvendig å se på hvordan andre skandinaviske og nord-europeiske land har løst dette. Skal for eksempel økt myndighet kobles til videreutdanning og kompetansekrav? At alle vektere i alle situasjoner skulle få begrenset politimyndighet tror jeg ikke er realistisk, sier Olsen.

I arbeidsgruppen vil det sitte representanter for vekterne som er organisert i Parat, de to politiforeningene samt en jurist fra forhandlingsavdelingen i Parat. Resultatet av arbeidet skal leveres til generalsekretær Trond Reidar Hole når gruppen er ferdig.

Flere grupper innen Parat er enige om at vektere må få bedre utdanning i fysisk konflikthåndtering, men det er omstridt om vektere bør få begrenset politimyndighet. En arbeidsgruppe skal utarbeide forslag for å bedre vekteres arbeidshverdag. Foto: Gorm K. Gaare

Økt rettsvern viktigst

Svensen ser frem til at gruppen skal begynne sitt arbeid, og mener økt rettsvern må ha høyeste prioritet.

- Det er økt rettsvern som må være prioritet nummer én i arbeidet for å skape en bedre arbeidshverdag for vekterne. Dette er også slått fast i en del dommer at vektere burde hatt et bedre vern. Et annet viktig spørsmål vil være spesialkompetanse, for eksempel i håndtering av konflikter. Dette sammen med hvilken myndighet vekterne faktisk skal ha, og hva vektere skal brukes til, er vesentlig få besvart, og vi utfordrer Parat til å ha en mening om dette, sier han.

Politi-respekt

Det både vektere og politiansatte i Parat ser ut til å være enige om, er at det må bli lettere å anmelde episoder.

- For å anmelde voldsepisoder må vekterne møte opp på politistasjonen. Det burde vært mulig for vektere å anmelde via en webløsning. Slik det er nå, må anmeldelsene som oftest gjøres i fritiden. Selv om arbeidsgiver oppfordrer oss til å anmelde og betaler for tiden vi bruker, er det flere som lar være å anmelde, sa Svensen til Parat24 tidligere i mai.

Han får nå følge av Marit Ellingsen i Politilederslaget når det gjelder viktigheten av å se på rutinene ved anmeldelser.

- Det må være mulig å se på regelverket ved anmeldelser, sier Ellingsen. Hun fremholder at en også bør se på vekternes opplæring.
- All opplæring i konflikthåndtering vil hjelpe, sier hun.

Ta vekterne på alvor

Parat-tillitsvalgt i Securitas, Aleksander Danielsen, er ikke i tvil om hva som må komme ut av Parats og arbeidsgruppens jobb med å forbedre situasjonen for vekterne.

- Politikere og politiet må ta vekterne mer på alvor. Vi må få problemstillinger som er viktige for yrkesgruppen høyere opp i det politiske systemet og på den politiske dagsorden. Denne jobben vil vi gjerne gjøre gjennom Parat, sier han.

Kollega Svensen i Nokas er klar på at vekterne ikke ønsker å gå politiet i næringa, men at myndigheten må stå i stil med arbeidsoppgavene.

- Vektere kan aldri bli et B-politi eller erstatte politiet. Men vi må kunne vise folk bort fra områder som vi skal sikre, som et eksempel, mener han. ■

Bekymringsfull utvikling

Tall fra både NHO Service og Handel og Oslo Legevakt viser at utviklingen i voldshendelser og andre uønskede hendelser er bekymringsfull.

- Det som bekymrer oss, er at trenden går i retning grovere voldshendelser mot vekterne. Vi tror det ville være til stor hjelp med en lovendring som gir vekterne et økt rettsvern, sier bransjedirektør for sikkerhet og beredskap i NHO Service og Handel, Runar Karlsen.

Organisasjonen har utarbeidet statistikk de siste 8–9 årene, og det registreres årlig om lag 200 000 kontaktpunkter mellom vektere og publikum som følge av uønskede handlinger. Dette fører til 300–700 anmeldelser med vektere som den fornærmede part. Mindre enn 25 vektere anmeldes av publikum for vold, og i gjennomsnitt har en vekter i året blitt domfelt for vold i de årene statistikken har blitt utarbeidet.

Statistikk fra Oslo Legevakt i 2012 viser at det er vektere og dørvakter som topper statistikken over yrkesskader som følge av voldsutøvelse. De to yrkesgruppene ligger i toppen sammen med helsepersonell i psykiatri- og rusomsorgen.

Karlsen legger til at NHO tror det er store mørketall fordi mange saker ikke anmeldes, og at tallene nok er enda høyere innen ordensvakt segmentet.

- Det er en nok bekymringsverdig holdning i samfunnet om at vektere må tåle å få seg «en på trynet», og det er i mange tilfeller med på å legge listen høyt for anmeldelser. Samtidig som vektere må være bevisst på å anmelde og rapportere forhold selv også, sier Karlsen.

Parat UNG-styret ønsker velkommen til Hunderfossen i oktober. Foto: Trygve Bergslund.

Høstens vakreste eventyr

Er du under 35 år og medlem i Parat? Vi i Parat UNG er klare for vårt årlige treff og ønsker å ha med deg! I år kan vi tilby tre innholdsrike dager i Hunderfossen fra 16.–18. oktober, med muligheter for både faglig og sosialt påfyll.

Parat UNG fungerer som talerør for alle medlemmer under 35 år, og jobber med utfordringene studenter, lærlinger og unge arbeidstakere møter i dagens arbeidsmarked. Vi sitter i Parats hovedstyre og har en målsetting om å få flere unge til å engasjere seg i fagbevegelsen. Vi vil sette unge arbeidstakeres interesser på dagsordenen.

Inspirerende innhold

Dette er en samling for deg som ønsker å lære mer om Parat og Parat UNG, eller for deg som ønsker å engasjere deg mer i din fagforening. Enten du deltar for å styrke dine fagforeningskunnskaper eller om du deltar for det sosiale, vil dette bli en innholdsrik og spennende samling. På samlingen vil du få mulighet til å bli kjent med oss i styret i Parat UNG og mange andre unge, engasjerte mennesker fra flere sektorer og bransjer.

Du vil også få mulighet til å hilse på våre gode samarbeidspartnere fra Gjensidige som vil holde foredrag om fordelene man får hos dem som medlem av Parat, blant annet gunstige betingelser på lån og rabatt på forsikringer. Gjensidige vil selvfølgelig være tilgjengelige for å svare på dine spørsmål om både lån og forsikring.

Lektor ved Høyskolen i Kristiania, Dag Inge Fjeld, vil holde foredrag med temaet «Stabile mennesker i rivende teknologisk utvikling». Dag Inge har jobbet som analytiker og kommunikasjonsrådgiver, og har i tillegg tidligere blitt kåret til «Årets Foredragsholder» av ANFO. Vi har stor tro på at dette blir et faglig interessant og underholdende seminar.

I tillegg til faglig påfyll er det lagt opp til sosiale aktiviteter i Hunderfossen. Både rebusløp i Hunderfossen og en tur

innom Ivo Caprinos eventyrlige verden står på plakaten, før vi avslutter med felles middag og sosial hygge.

Høres dette ut som noe for deg? Påmeldingen til samlingen er nå åpen. Du kan melde deg på ved å klikke deg inn på kurskalenderen på [Paratkompetanse.com](https://paratkompetanse.com). Parat UNG dekker reisekostnader, kost og losji. Dersom du ikke skulle få permisjon med lønn fra arbeidsgiver dekker vi også tapt arbeidsfortjeneste. Bekreftelse på plass vil bli sendt ut i midten av august sammen med et mer detaljert program for samlingen.

På årets treff skal vi også velge nytt styre. Dersom du, eller noen du kjenner, har det lille ekstra engasjementet til å ta fatt på en spennende og utfordrende oppgave som styremedlem i Parat UNG, ber vi deg ta kontakt med oss på parat.ung@gmail.com.

*Med vennlig hilsen,
Styret i Parat UNG*

Ferietid og ferieloven

Ferie er for de fleste sol, sommer og tid sammen med familie og venner. Valg av tid for avvikling av ferie kan av og til skape noen problemer på arbeidsplassen. Vet du hvilke regler som gjelder dersom du blir syk i ferien, eller hvor mange feriedager du har rett til?

Av: Lene Liknes Hansen og Eva Borhaug

Iet harmonisk arbeidsforhold vil partene som regel bli enige om når ferien skal tas ut og hvor lang ferie man tar om gangen. Det vil også være naturlig for arbeidsgiver å forhøre seg med arbeidstaker når man ønsker å ta ut ferie.

Hvor mange feriedager har du krav på?

Ferieloven legger opp til at arbeidsgiver skal drøfte feriefastsettingen med den enkelte arbeidstaker eller med de tillitsvalgte. Arbeidstaker kan kreve å få underretning om feriefastsettingen tidligst mulig og senest to måneder før ferien starter, såfremt ikke særlige grunner er til hinder for dette. Både underretning senest to måneder før og drøftingsplikten er såkalte ordensregler, noe som betyr at det ikke får noen konsekvenser dersom arbeidsgiver unnlater å følge disse reglene.

Alle, uansett stillingsprosent, har rett på fire uker og én dag ferie (25 virkedager – ferieloven opererer med lørdag som virkedag). I tillegg har de fleste som er omfattet av en tariffavtale rett på fem ukers ferie (30 virkedager). Ved bytte av jobb eller tiltredelse i ny jobb, har man som hovedregel rett til full ferie dersom man starter å jobbe i den nye stillingen senest 30. september i ferieåret. Arbeidstakere som tiltrer etter denne datoen, har kun rett på ferie i seks virkedager. Begge tilfeller forutsetter imidlertid at det kan godtgjøres at full ferie ikke allerede er avviklet hos annen arbeidsgiver tidligere samme år.

Fyller du 60 år i løpet av ferieåret, har du rett på seks virkedager ekstra ferie. Denne ekstraferien kan tas ut akkurat som det passer deg, enten samlet eller med én eller flere dager om gangen. Deles ekstraferien, kan du imidlertid bare kreve å få fri så mange arbeidsdager som du normalt har i løpet av en uke. Du skal gi arbeidsgiver minst to ukers varsel før avvikling av denne ekstraferien.

Vær oppmerksom på at fridager i turnusarbeid eller deltidsarbeid også regnes som feriedager i ferieperioden. Disse dagene går altså til fradrag i ferietiden. Er du usikker på hvor lang ferie du har rett på, kan du sjekke med HR-avdeling en eller personalansvarlig.

Når skal ferien tas ut?

Det er mest vanlig å ta ut størsteparten av ferien i skoleferien. Hovedferieperioden etter ferieloven regnes fra 1. juni til 30. september. I denne perioden har arbeidstaker rett på tre uker sammenhengende ferie. Det er likevel arbeidsgiver som til syvende og sist bestemmer når ferien skal tas ut dersom partene ikke blir enige.

Restferien kan også kreves tatt i sammenhengende arbeidsdager. Arbeidsgiver kan altså få problemer med å dele opp denne ved for eksempel å si at arbeidstaker må ta ut tre feriedager i påskeuken og to dager i romjulen. Har man den femte ferieuken vil dette bli enklere for arbeidsgiver. Her

kan arbeidsgiver kreve at arbeidstaker tar ut restferien samlet i påskeuken og deretter den avtalefestede ferien samlet i for eksempel romjulen.

Dersom ferien er fastsatt og du som arbeidstaker har mottatt informasjon om dette, kan arbeidsgiver som hovedregel kun endre tiden for ferie dersom dette er nødvendig på grunn av uforutsette hendelser som vil skape vesentlige driftsproblemer og det ikke kan skaffes stedfortreder. Endringer skal drøftes, og arbeidstaker kan kreve erstatning for dokumenterte merutgifter dersom avtalt ferie endres. Arbeidstaker plikter i så tilfelle å gi opplysninger om merutgiftene i drøftingene. Dersom man ikke gjør det, får man kun dekket merutgifter i den utstrekning de fremstår som nærliggende følger av omleggingen.

Disse reglene om endring av ferie gjelder likevel ikke dersom ferien endres som følge av ferieavvikling i oppsigelsestid eller ferieavvikling ved sykdom, permisjon, arbeidskamp eller lignende.

Ferieavvikling i oppsigelsestid

Dersom du har sagt opp stillingen din, kan du be om uttak av ferie i oppsigelsestiden. Dette krever enighet fra arbeidsgiver. Arbeidstaker kan kreve tre uker i sammenheng dersom oppsigelsestiden er i hovedferieperioden. Tiden for fastsatt ferie kan ikke uten arbeidstakers samtykke

endres på grunn av oppsigelse, med mindre det er nødvendig på grunn av uforutsette hendelser og dette vil skape vesentlige driftsproblemer der det ikke kan skaffes stedfortreder.

I situasjoner hvor arbeidsgiver har gått til oppsigelse av arbeidstaker, kan arbeidsgiver kreve at arbeidstaker tar ut ferie i oppsigelsestiden, men kun dersom oppsigelsesfristen er tre måneder eller lengre. Ved kortere oppsigelsesfrist må arbeidstaker samtykke i at ferien blir lagt i oppsigelsestiden. Dersom arbeidstaker og arbeidsgiver allerede før oppsigelsen har avtalt ferie som faller i oppsigelsestiden, kan arbeidstaker likevel motsette seg avvikling av ferie i denne perioden.

Arbeidstaker kan uansett kreve at ferie avvikles før oppsigelsesfristens utløp, hvis det etter dette tidspunktet ikke er tid til å avvikle ferie innenfor hovedferieperioden eller ferieåret. Arbeidstaker som selv sier opp sin stilling etter 15. august, kan likevel ikke kreve at ferie legges til tiden før 30. september.

Hva om du blir syk i ferien?

Det hender at man blir syk i ferien. Hvordan skal man da forholde seg? Man må her skille mellom sykdom som oppstår før avtalt ferie starter og sykdom som oppstår i selve ferien.

Dersom arbeidstaker blir syk før ferien starter, kan man kreve at ferien utsettes til

senere i ferieåret. Kravet må dokumenteres med legeerklæring og fremsettes senest siste arbeidsdag før ferien starter.

Blir man syk mens man har ferie, kan man kreve at et tilsvarende antall virkedager ferie utsettes og gis som ny ferie senere i ferieåret. Igjen må kravet dokumenteres med legeerklæring og fremsettes uten ugrunnet opphold etter at arbeidet er gjenopptatt. Er man fortsatt syk etter at ferien er avsluttet, bør man så snart som mulig melde fra til arbeidsgiver om at man krever ferien utsatt. Dette kan for eksempel gjøres samtidig som man sender inn sykemelding. Går det for lang tid, risikerer du å tape kravet om utsatt ferie.

Ferieavvikling under foreldrepermisjon

Arbeidsgiver kan ikke, uten arbeidstakers samtykke, legge ferie til permisjonstid hvor det ytes foreldrepenger etter folketrygdloven. Dette gjelder imidlertid ikke hvis man kun har gradert permisjon. Tilsvarende krav til samtykke ved ferie i permisjonstiden gjelder for fedre og andre omsorgspersoner som har permisjon i tilknytning til fødsel etter arbeidsmiljølovens bestemmelser om omsorgspermisjon.

Arbeidstaker kan likevel kreve å avvikle lovbestemt ferie i løpet av permisjonstid der det ytes foreldrepenger, slik det er beskrevet i folketrygdloven paragraf 14-9 om full foreldrepermisjon og paragraf 14-16 om gradert foreldrepermisjon.

Faller permisjonstid sammen med allerede fastsatt ferie, kan arbeidstaker kreve utsettelse av de feriedagene som omfattes av permisjonstiden.

Overføring av ferie

Ifølge ferieloven kan man avtale med arbeidsgiver å overføre inntil tolv virkedager av den lovfestede ferien til neste ferieår. Det samme gjelder den avtalefestede ferien. Dette innebærer altså at man kan avtale å overføre inntil 17 virkedager (14

arbeidsdager) totalt til neste ferieår, noe som må avtales skriftlig med arbeidsgiver.

Ferie som i strid med lovens bestemmelser eller på grunn av sykdom eller foreldrepermisjon ikke er avviklet ved ferieårets utløp, skal overføres til neste ferieår. Hvis arbeidsgiver er skyld i manglende ferieavvikling, kan arbeidstaker kreve erstatning. Husk at arbeidsgiver plikter å sørge for at arbeidstaker tar ut minst 25 virkedager i ferie hvert år, og at arbeidstaker har tilsvarende plikt til å avvikle disse feriedagene.

Rett til forskuddsferie

Man har rett til skriftlig å avtale forskuddsvis avvikling av ferie i inntil tolv dager.

Feriepenger

Feriepenger fra arbeidsgiver beregnes på grunnlag av lønn som er utbetalt i opptjeningsåret. Ved vanlig ferieavvikling får man utbetalt feriepenger av lønn opptjent året før. Dersom arbeidsforholdet avsluttes, vil man ha krav på å få feriepenger utbetalt også for året man blir oppsagt, uavhengig av om det er tatt ut ferie det året.

Den vanlige prosentsatsen er 10,2 prosent av feriepenges grunnlaget. Arbeidstakere som omfattes av en tariffavtalt femte

ferieuke har en prosentsats på tolv prosent. For arbeidstakere over 60 år med rett til ekstraferie forhøyes prosentsatsen ytterligere med 2,3 prosent.

Forholdet mellom ferie og feriepenger

Det er viktig å være klar over at det ikke er noen direkte sammenheng mellom ferie og feriepenger. Ferie er rett og slett krav på fri uten lønn for en nærmere bestemt periode. Feriepenger er penger opptjent året før.

Arbeidstaker kan kreve å få ferie uavhengig av opptjente feriepenger. Arbeidstaker kan imidlertid motsette seg avvikling av ferie i den utstrekning feriepengene ikke dekker lønnsbortfallet under feriefraværet.

Utbetaling av feriepenger

Det vanligste er at arbeidsgiver utbetaler opptjente feriepenger i juni, og samtidig «trekker» arbeidstaker i lønn for de antall uker man skal ha ferie. Arbeidsgiver slipper med det å «trekke» i lønn når ferien faktisk tas ut. Dette er en praktisk måte å løse utbetaling av feriepenger på. Måten medfører at mange arbeidstakere opplever å bli «trukket» mer enn én månedslønn når lønningen for juni utbetales. Dette fordi mange arbeidstakere har fem uker ferie i året. ■

Gode reiseråd

- Unngå å ta med mye kontanter og svært kostbare gjenstander. Benytt helst kredittkort.
- Kontroller utløpsdatoen på kortet.
- Fordel kontanter og kort på flere steder, ikke ha alt i samme lomme eller veske. Ha heller ikke med deg for mye av verdi på stranden og lignende.
- Ha aktuelle varslingsnummer lett tilgjengelig i tilfelle sykdom, ulykke eller tyveri.
- Kontakt politi hvis du blir utsatt for tyveri. Få alltid en kopi av anmeldelsen.
- Kontakt nærmeste konsulat og reiseleder dersom du blir ranet og ikke har penger.
- Legg ikke verdigjenstander synlig i bilens kupé på bilferie.

Kilde: Finans Norge

Mat og drikke

- Ved reiser til områder med dårlige hygieniske forhold er det økt risiko for infeksjoner som smitter gjennom mat og vann. Symptomer er vanligvis diaré og oppkast. Smittestoffene drepes ved koking og steking.
- Vær forsiktig med kalde sauser, upasteuriserte melkeprodukter, ikke-meieripakket iskrem, mat tilberedt av rå egg (majones, desserter), salat, rå skalldyr og halvsteikt eller rått kjøtt.
- Du kan trygt spise nylaget kokt eller stekt mat som fortsatt er varm, likeså frukt og grønnsaker som du selv skreller. Vær nøye med å vaske hender etter toalettbesøk, etter kontakt med dyr og før matlaging og måltider.
- Du kan drikke nykokt, varm te og kaffe og (mineral-)vann fra flasker du selv åpner. Det frarådes vanligvis å drikke vann fra springen. Isbiter av forurenset vann er en velkjent smitekilde.

Kilde: Folkehelseinstituttet

Spesielle hensyn

• Barn

Små barns hud er spesielt sårbar for sterk sol. Spedbarn bør unngå soling. Småbarn bør ha klær som dekker større deler av kroppen, eller holdes i skyggen.

Barn er også spesielt sårbare for sykdommer, særlig diaré. Før turer til Sør- og Øst-Europa og tropiske/subtropiske strøk bør barn være fullvaksinert for sin alder med de vaksinene som inngår i barnevaksinasjonsprogrammet. For spedbarn kan vaksinasjonsprogrammet eventuelt fremskyndes. Spør på helsestasjonen i god tid før avreise.

• Gravide

Gravide utsetter seg for en viss risiko ved å reise utenlands, særlig til tropiske strøk og ved reiser under primitive forhold. Spør på svangerskapskontrollen.

• Kronisk sykdom eller funksjonshemming

Personer med kronisk sykdom eller funksjonshemming bør rådføre seg med legen sin før reisen. Det samme gjelder hiv-positive personer med nedsatt immunforsvar eller andre med svekket immunforsvar, som lettere kan utvikle sykdom under utenlandsreise.

• Innvandrere

Etter noen år i Norge har innvandrere vanligvis ingen beskyttelse mot de hyppigst forekommende, smittsomme sykdommene i sitt opprinnelige hjemland. Det er derfor viktig at også innvandrere blir beskyttet med vaksinasjon og bruker forebyggende tiltak mot malaria også før de besøker tidligere hjemland.

• Vaksiner/forebyggende legemidler

- Informasjon om forebyggende tiltak fås hos kommunehelsetjenesten eller fastlegen. Det gjelder også for vaksiner og nødvendige resepter. Ta kontakt i god tid. I noen tilfeller må vaksinasjonen begynne flere uker før avreise.

Kilde: Folkehelseinstituttet

Forbrukerombudet: Mye juks med flypriser og hotellovernattinger på nettet

Mye prisjuks avsløres av et europeisk tilsyn med reiselivsformidlere.

Forbrukerombud Elisabeth Lier Haugseth sier best pris ikke alltid er best.

Den ferske rapporten viser at i en tredel av tilfellene var prisen som kunden først fikk se, ikke den endelige prislappen, og ett av fem markedsførte tilbud var likevel ikke tilgjengelig. Kunder blir også lurt til å tro at det bare er få ledige rom igjen på overnattingsstedet, mens det i virkeligheten er flere – bare at disse er tilgjengelige på andre nettsider.

– Man kan ikke gi inntrykk av at hotellovernattingen koster mindre enn den faktisk gjør. Den markedsførte prisen skal være totalprisen. Den skal inkludere alle utgifter du må betale, sier Lier Haugseth.

Ikke superbillig

Når det gjelder fly, legges billetter ofte ut superbillig på nettet.

– Men så ser vi at det påløper nye kostnader, som setevavgift, bagasjeavgift etc. Når du har kommet deg gjennom bestillingen, så ser du at du har fått en helt annen pris, men så orker du ikke å begynne på nytt, sier Lier Haugseth.

Hun sier også at sammenligningssider kan være forvirrende, fordi de ikke gjenspeiler alle tilleggsgutgifter som plutselig kan renne på. Hun er også opptatt av at folk kan bli lurt av brukertalere av hoteller.

– Man må være klar over at brukertalere ikke gir det fulle og hele bildet av et hotell eller en leverandør. Ikke alle negativer omtaler kommer fram, eller omtaler kan være redigert. Vi har gjennom tilsynet sett at brukertalene ofte fremstår bedre enn de egentlig er, sier hun.

Forbrukere må sjekke informasjonen bedre, er budskapet. @NTB

Universitets- medarbeiderne

De drøyt 300 Parat-organiserte ved Universitetet i Bergen spenner over 70-80 ulike fagdisipliner og forskjellige avdelinger. Vi har sjekket ut hva fem av fagfolkene fyller arbeidshverdagen med.

Av: Magne S. Otterdal

Vi har møtt en tannhelsesekretær, en elektronfotograf, en tynnsli- per, en malerikonservator og en fotograf som digitaliserer gamle bilder.

Tannhelse ved Ulrikens fot

Mona Johannesen jobber som seksjons- tannhelsesekretær ved Institutt for klinisk odontologi, ved avdeling for endodonti. Det utdannes tannleger og tannpleiere. – Jeg bistår tannlegestudentene med å dekke opp stolene og utstyret, hjelpe i behandlingen og serve studentene, sier Johannesen.

Oppgavene spenner fra pasientomsorg, assistanse til tannlege/tannpleier og studenter, røntgen, opplæring av studenter i hygiene, oppdekking og avspriting av unit, etterfylling av instrumenter og materialer, steriliseringsarbeid og vedlikehold av utstyr i tillegg til pasientadministrative oppgaver.

Johannesen påpeker at trivselen på jobb er høy.

– Det er et fint sted å jobbe – med gode kolleger. Det er et stort arbeidsmiljø, og det er mange å støtte seg på, sier hun. Hun vektlegger også at det er mange arbeids- grupper og avdelinger ved Odontologen, som holder til i moderne lokaler i Årstadveien ved foten av fjellet Ulriken i Bergen.

Det er et stort faglig miljø med 80 tannhelsesekretærer, som jobber sammen

med 90 tannleger og 350 tannlege- og tannpleiestudenter.

– Forskjellen mellom å jobbe privat eller offentlig og på Odontologen, er at vi her er i en undervisningsinstitusjon som utdanner tannleger, tannpleiere, spesialister og kvalifiseringskandidater, og med pasientbehandling som del av undervisningen, sier Johannesen.

Medlemmer over hele Bergen

Vi drar fra Ulrikens fot til Nygårdshøyden, hvor universitets realfagbygg ligger. Det er hovedtillitsvalgt Randi Heimvik som

er guide. Heimvik har over 300 Parat-medlemmer å følge opp, ettersom ikke langt fra en av ti universitetsansatte er medlemmer. Hun er 100 prosent frikjøpt til fagforeningsarbeid.

Medlemmene er spredt på universitetets 100 forskjellige lokaliteter rundt i byen mellom de syv fjell, så arbeidshverdagen byr på en del lokal reising, for å si det mildt. Mens vi kjører gjennom byen fra det ene universitetsbygget til det andre, påpeker Heimvik at det er en stor arbeidsplass. >>

*Irina Maria Dumitru sliper bergarter og mineraler ned til en tykkelse på 30 mikron.
Foto: Gorm K. Gaare.*

Som én av 80 tannhelsesekretærer ved Institutt for klinisk odontologi har Mona Johannesen en både kollegial og faglig spennende arbeidsplass. Foto: Gorm K. Gaare.

Randi Heimvik, lydingeniør, er hovedtillitsvalgt for godt over 300 Parat-medlemmer fordelt på 70–80 fagdisipliner ved Universitetet i Bergen. Foto: Gorm K. Gaare.

Irene Heggstad er seniorforskningsingeniør ved Institutt for geovitenskap, der hun har ansvaret for elektronmikroskopi. Foto: Gorm K. Gaare.

Maria Dumitru gikk fra mastergrad til fast jobb ved Institutt for geovitenskap. Foto: Gorm K. Gaare.

Brasilianske Soraya Jacques Rodrigues setter pris på det internasjonale arbeidsmiljøet ved UiBs museumsavdeling. Foto: Gorm K. Gaare.

Morten Heiselberg jobber med fotografi, digitalisering, retusjering, digital restaurering og ferdigstilling av bilder for trykk. Foto: Gorm K. Gaare.

”Medlemmene representerer 70–80 ulike fag, så det er en god bredde, fra tannhelsesekretærer til direktører.

– Medlemmene representerer 70–80 ulike fag, så det er en god bredde, fra tannhelsesekretærer til direktører. Det kan være utfordrende å ha både ansatte og ledelse som medlemmer, sier Heimvik.

Hun er lydingeniør med fartstid i NRK og filmsektoren og underviste lyd ved universitetet i flere år før hun ble hovedtillitsvalgt. Som høyskoleutdannet har hun tanker om at mange høyskoler bestreber seg på å oppnå universitetsstatus.

– Personlig mener jeg det tar vekk litt av fagutdanningen, når jeg tenker på de tekniske fagene. En bachelor i ingeniørfaget sier ikke så mye som når du kommer ut av en høyskole med en spesifikk kode på hvilken fagutdanning du har tatt, sier Heimvik.

Hun synes det er trist at høyskolene forsvinner.

– De har en annen mulighet til en høyere utdanning enn ved universitetene, sier Heimvik.

Fotograferer med elektroner

Inne i Realfagbygget hilser vi på Irene Heggstad, seniorforskningsingeniør ved Institutt for geovitenskap. Hun er utdannet fotograf og jobber med elektronmikroskopi, mikroskopisk metodikk og forskningsfotografi.

– Daglige rutiner her på elektronmikroskopisk lab er å veilede studenter og forskere innenfor preparering og mikroskopering. Jeg hjelper dem med å få frem de beste fotografiske og analytiske resultater av det de arbeider med, sier Heggstad.

Det er mest mastergradsstudenter fra realfag, men også forskere fra hele universitetet.

– De kommer med mye forskjellig, så det er ingen dager som er like, sier Heggstad. Det kommer kjemikere, geologer, biologer, mikrobiologer og medisiner.

Hovedtillitsvalgt Randi Heimvik

For Heggstad gjelder det å veilede til de respektive utøverne kan utføre elektronmikroskopering på egen hånd.

– Intensjonen er at studentene skal gjøre dette selv, noe alle ønsker å gjøre.

Heggstad forklarer at elektronmikroskop er som et kamera som bruker elektroner i stedet for lys, og det lages svart-hvitt-bilder.

– Jeg trives veldig godt, jeg får delta i mye forskjellig hver eneste dag og hver eneste uke. Det er alltid noe spennende og interessant, mye å lære, sier Heggstad.

Roper ofte eureka i billedsamlingen

Morten Heiselberg er fotograf og seniorkonsulent ved billedsamlingen, en del av spesialsamlingene ved Universitetsbiblioteket i Bergen. Han jobber med fotografi, digitalisering, retusjering, digital restaurering og ferdigstilling av bilder for trykk.

– Det er en utrolig spennende jobb.

Jeg har jobbet her i 20 år, og jeg finner fremdeles nye samlinger og nye spennende motiv hver dag, sier Heiselberg.

Det hender titt og ofte at han roper eureka når han stadig finner nye spennende bilder fra 1800-tallet. Blant en million fotografier er samlingen etter fotopioneren Knud Knudsen. Heiselberg har vært Parat-medlem alle årene ved billedsamlingen, han har også vært tillitsvalgt.

– Som tillitsvalgt var det spennende å se hvordan et stort universitet drives. En blir ofte som på en egen liten øy når en jobber på en spesialavdeling som dette, sier Heiselberg. Gjennom Parat har han et stort kollegialt miljø.

En internasjonal arbeidsplass

Soraya Jacques Rodrigues er malerikonservator ved Universitetsmuseet. Når Parat-bladet kommer på besøk er hun og kollegene i full sving med et utstillingsprosjekt til UiBs nye naturhistoriske museum som åpner i oktober.

– Vi tar imot gjenstander som skal stilles ut, fotograferer, rengjør og istandsetter for utstilling, sier Rodrigues.

Hun trives godt i jobben, og synes det er et godt arbeidsmiljø med 17 kolleger i avdelingen.

– Vi er veldig internasjonale, med folk fra England, Tyskland, Brasil – der jeg kommer fra – Sverige, og Danmark, sier Rodrigues. Som de fleste konservatorene er Rodrigues Parat-medlem.

Tynnsliper steiner til 30 mikron

Irina Maria Dumitru er avdelingsingeniør ved Institutt for geovitenskap. Dumitru tok mastergrad i geovitenskap, og ble deretter ansatt ved instituttet. I sitt laboratorium tynnsliper Dumitru bergarter og mineraler.

– Vi sliper ned til de er 30 mikron, som er 0,03 millimeter. Tynnslip brukes mest til mikroskopering, identifikasjon av mineraler og analyse. Prøvene går til ulike forskere ved universitetet eller for eksempel i oljeindustrien, de ser etter karakteristikkene i et oljereservoar, sier Dumitru.

Hun er entusiastisk med tanke på utforskning av bergarter, og hun liker å mikroskopere når hun har slipt en steinprøve. Det er mye fysikk og kjemi i oppgavene hun står overfor i det daglige.

Selv om Irina Maria Dumitru jobber alene på laben, er hun en del av et større team ved instituttet.

– Jeg synes det er veldig kjekt å jobbe med det akademiske, sier hun. Og hun lovpriser miljøet i Realfagbygget for å være en internasjonal arbeidsplass.

– Jeg er jo innvandrer, og her på universitetet er vi utrolig mange som kommer fra forskjellige land, det er veldig kjekt, sier Dumitru.

– Hva betyr Parat for deg?

– Veldig mye. De har alltid vært der for meg hver gang det har vært spørsmål jeg vil ha svar på. Jeg har alltid funnet noen å snakke med. De er veldig velkommende og integrerende, ja jeg liker å være Parat-medlem. ■

Tonje Krakeli Sneen, Helene Husebø og Diyana G. Tiedt.
Foto: Trygve Bergsland.

Parat øker kompetansen med flere nyansatte

Parat har sterk medlemsvekst og har den siste tiden ansatt flere høyt utdannede innen økonomi og kommunikasjon. Generalsekretær i Parat, Trond R. Hole, sier det er et mål for organisasjonen å være en attraktiv arbeidsgiver for unge som søker en spennende arbeidsplass. Tonje Krakeli Sneen (28) er utdannet samfunnsøkonom fra Universitetet i Bergen og ansatt i Parats forhandlingsavdeling.

– Vi er en aktiv samfunnsaktør og Krakeli Sneen bidrar til at vi i enda større grad kan gå inn i komplekse problemstillinger. Vår målsetting er å få stortingspolitikere og andre til å støtte vår jobb med å skape en enda bedre arbeidsdag for medlemmer og andre, sier Hole.

Kommunikasjon er styrket gjennom ansettelse av Helene Husebø (25) som er utdannet jour-

nalist og i tillegg har en master fra London School of Economics.

– Vårt arbeid med å nå ut med relevant informasjon til det norske folk, medlemmer og sentrale politikere er viktig. Med Husebø på laget ser vi flere muligheter til å ytterligere forsterke dette arbeidet, sier Trygve Bergsland som leder Parats kommunikasjonsarbeid.

Diyana G. Tiedt (48) er utdannet innen økonomi og forretningsjus ved BI og nyansatt i Parats økonomiavdeling.

– Organisasjonen har hatt sterk vekst det siste året, der både Parat forsvar og politilerne har blitt en del av Parat-familien. Tiedt styrker økonomijobben og gjør at vi leverer enda bedre tjenester til våre medlemmer, sier Per Jostein Ekre, som er forbundsadvokat og leder av Parats service-avdeling.

Nathalie Gullager. Foto: Trygve Bergsland.

Fast rådgiver

Nathalie Gullager har blitt fast ansatt som rådgiver i Parats regionavdeling. Nathalie bor i Oslo, har en bachelor i juss og en mastergrad i menneskerettigheter. Hun har siden februar 2018 vært vikar i regionavdelingen.

Truls Bjørhei. Foto: Trygve Bergsland.

Rådgiver i region nord

Truls Bjørhei skal i høst vikariere noen uker som rådgiver i region nord. I dag har han et vikariat i Parats regionavdeling i Oslo. Bjørhei er utdannet jurist, har lang ledererfaring fra statlig sektor og har vært tillitsvalgt i Arbeids- og Velferdstilsattes Yrkesorganisasjon (AVYO).

Ny kampanje

Parat har igangsatt en ny digital vervekampanje, som kommer til å gå frem til september 2019. Vi vil oppfordre alle medlemmer og tillitsvalgte til å fortsette det gode vervearbeidet dere gjør!

Schjerven samarbeider med Parat i en digital kampanje for å verve flere nye Parat-medlemmer. Fotostripe: Schjerven.

Ny advokat i Parat

Advokat og partner i Grette, Sigurd-Øyvind Kambestad, går til Parat. Kambestad blir Parats andre advokat med møterett for høyesterett.

Kambestad regnes som en av Norges beste advokater på individuell og kollektiv arbeidsrett, og har spesialisert seg på pensjon og erstatningsrett. I tillegg til å jobbe generelt med arbeidsrett, vil Kambestad bistå i kollektive forhandlinger, meglinger og prosesser Parat fører for domstolene.

Sigurd-Øyvind Kambestad.
Foto: Trygve Bergsland.

Parats regionutvalg (RU)

RU region Nord (Finnmark, Troms, Nordland):

Leder: Lars Raymond Holm, Luftfartstilsynet

E-post: Lrh@caa.no

Åse Helen Andersen, Apotek 1 Hammerfest

E-post: aasehelande@hotmail.com

Anne-Katrine Thomassen, Brønnøysundregisterne

E-post: akt@brreg.no

Tor-Fredrik Olsen, Finnmark Fylkeskommune

E-post: tor.fredrik.olsen@ffk.no

Per-Christian Størksen, Nordland Fylkeskommune

E-post: perst@nfk.no

Terje Grytdal Roland, Nord-Troms Tingrett

E-post: terje.grytdal.roland@domstol.no, Ungrepresentant

RU region Midt (Nord- og Sør Trøndelag, Møre og Romsdal):

Leder: Morten Mørch, NTNU Trondheim

E-post: Morten.morch@ntnu.no

Grete Kambuås, BOOTS APOTEK, Trondheim

E-post: Gretkam@online.no

Ronny Johannessen, NAV IT Forretningspartner, Steinkjer

E-post: Ronny.johannessen@nav.no

Randi Lisbeth Falling, Distriktstannklinikken Valldal

E-post: Randi.falling@mrfylke.no

Andreas Sylte, NTNU Ålesund

E-post: Asy@ntnu.no

Camilla Buvarp Tiller, Nord Universitetet Namsos, Ungrepresentant

E-post: camilla.tiller@gmail.com

RU region Øst

(Østfold, Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus):

Leder: Hilde Margrete Bjørklund - Cappelen Damm AS

E-post: hilde.bjorklund@cappelendamm.no

Bente Iren Tollefsen Moen - Statens Pensjonskasse

E-post: bente.iren.moen@spk.no

Stein Grindheim - SAS Ground Handling

E-post: stein.grindheim@sas.no

Ronny Kjønso - Asko Øst

E-post: ronny.kjonso@asko.no

Anja P. Ahlstrøm – NIBIO

E-post: Anja.Ahlstrom@nibio.no

Gry Haakenstad, Oslo kommune, Ungrepresentant

E-post: Gry.haak@gmail.com

RU region vest (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane):

Leder: Gro Nondal Buvik, Sognekraft AS

E-post: gro.nondal.buvik@sognekraft.no

Odd B. Eide, Sjøfartsdirektoratet

E-post: Odd.Eide@sjofartsdir.no

Hege Solbakken Sæbø, Stavanger Aftenblad AS

E-post: hege.solbakken.saebo@aftenbladet.no

Tommy Sævareid, Hordaland fylkeskommune

E-post: tommy.saevareid@hfk.no

Erik Andreassen, Gate gourmet i Bergen

E-post: eandreassen@gategourmet.com

Kari Nestaas, Indre Hordaland Jordskifterett, Ungrepresentant

E-post: kari.nestaas@domstol.no

RU region Sør

(Aust- og Vest Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud):

Leder: Ragnhild Negård - NAV

E-post: ragnhild.negard@nav.no

Nina Ødegård – Universitetet i Sørøst-Norge

E-post: Nina.Odegard@hbv.no

Cecilie Holt, NAV

E-post: cecilie.holt@nav.no

John-Inge Nerland – Fylkesmannen i Buskerud

E-post: fmbujin@fylkesmannen.no

Anne Britt Skomedal, Vitusapotek Elefanten Kristiansand

E-post: annebritt1962@hotmail.com

Abishek Banstola, NAV Porsgrunn, Ungrepresentant

E-post: abishekbastola@gmail.com

Spørsmål til juridisk og forhandlingsavdelingen i Parat

Vi som gir svar i denne utgaven av Parat er:

*Thomas Lilloe,
Forhandler*

*Renate Messel Hegre
Forhandler*

*Christen Horn Johannessen
Advokat*

*Annbjørg Nærdal
Advokat*

*Odd Jenvin-Steinsvåg,
Spesialrådgiver*

*Thore Selstad Halvorsen
Forhandler*

Har du spørsmål til juristene eller til forhandlingsavdelingen, kan du sende spørsmålene til trygve.bergsland@parat.com. Vi hjelper deg som medlem med alle typer problemstillinger knyttet til arbeidsforhold og tolkning av avtaleverket. Du kan også ta kontakt med oss når det er behov for skriftlig og muntlig rådgivning i forbindelse med omorganisering, nedbemanningsprosesser, ferie, arbeidstidsordninger, trygdespørsmål og lignende.

Arbeidsoppgaver under en streik

Vi er på jobb, mens noen av våre kolleger er i streik. Arbeidsgiver vil at vi skal gjøre arbeidsoppgaver som avdelingen vår har ansvar for, men som vi vanligvis ikke gjør. Vi må derfor gjøre noen av de oppgavene de streikende skulle ha gjort. Er dette streikebryteri?

Kaia

Svar: Ja, det er streikebryteri hvis det innebærer at du pålegges arbeid i større utstrekning eller i videre omfang enn hva du etter arbeidsavtale og tariffavtale er rettslig forpliktet til.

Streikebryteri er ikke lovregulert, så det er ikke ulovlig å være streikebryter. Du kan derfor ikke «straffes» for å utføre streikerammet arbeid. Streikebryteri anses

imidlertid som en illojal og umoralsk handling. Streikebryteri kan også være ødeleggende for tillitsforholdet på arbeidsplassen og er derfor normalt uønsket både fra arbeidstaker og arbeidsgivers side.

Det kan i noen tilfeller være vanskelig å si noe sikkert om hvor grensene for streikebryting går. Vi må derfor foreta en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Utgangspunktet for arbeidstakere som ikke er i streik, er at de har plikt til å gjøre sitt vanlige arbeid, i normalt tempo og innenfor normal arbeidstid. Blir du pålagt andre oppgaver eller overtid ut over det som står i arbeidskontrakten, er dette streikebryteri, og du kan uten å risikere sanksjoner nekte å utføre slikt arbeid. Ta alltid kontakt med Parat for en konkret vurdering før du nekter å påta deg streikerammet arbeid.

Thomas

Rettigheter til ferie

Jeg har søkt arbeidsgiver om å få ta en uke ferie i september. I den forbindelse lurer jeg på når jeg har rett å vite om ferien er innvilget eller ikke?

Arne

Svar: I henhold til ferielovens bestemmelser er det slik at du som arbeidstaker har krav på å vite om feriefastsetting tidligst mulig, og senest to måneder før ferien tar til. Forutsatt at det ikke er særlig grunner til hinder for dette.

Renate

Arbeidsgivers rett til å endre ferietidspunkt

Jeg har fått innvilget ferie for lenge siden og planlagt denne med hele familien. Nå har arbeidsgiver rett før ferien begynner, trukket tilbake ferien og beordret meg på jobb i stedet. Kan arbeidsgiver bestemme det?

Tuva

Svar: Ja, arbeidsgiver kan endre på ferietidspunktet.

Hvorfor er svaret slik? Arbeidsgiver er som alle andre bundet av avtalen med deg om at du skal ha ferie. Samtidig skal arbeidsgiver også ivareta alle sine andre forpliktelser overfor ansatte (lønn og avtaler), og arbeidsgiver har plikter overfor kunder, eiere og andre som i visse tilfelle kan føre til at avtalt ferietid må trekkes tilbake.

Bestemmelser om beordring er beskrevet i ferieloven og kan kun benyttes av arbeidsgiver hvis det er nødvendig på grunn av uforutsette hendelser som vil kunne skape vesentlige driftsproblemer, og det ikke kan skaffes stedfortreder. Dessuten må arbeidsgiver drøfte spørsmålet først og forsøke å løse det på annen måte. Du som arbeidstaker har rett til å la deg bistå av en tillitsvalgt under drøftingen, og du må under drøftingen gi opplysninger om merutgifter du vil kreve å få erstattet. Du har krav på å få ferie på et annet tidspunkt senere. Trenger du hjelp, ber vi deg ta kontakt med oss i Parat.

Christen

Oppsigelse og ferie

Jeg har sagt opp jobben min og har egentlig siste arbeidsdag 31. juli. Har jeg rett til å ta ferie i juli, slik at siste dag på jobb kan være 30. juni?

Helle

Svar: Reglene om ferie er i utgangspunktet de samme i oppsigelsestiden som i et ordinært arbeidsforhold. Det er opp til arbeidsgiver når ferien skal tas ut, men arbeidsgiver skal først drøfte ferietidspunktet med arbeidstakeren. Du har imidlertid krav på minimum tre uker sammenhengende ferie, en eller annen gang i løpet av månedene juni, juli, august og september.

Dersom det allerede er fastsatt når du skal ha ferie, skal i utgangspunktet ferien avvikles som avtalt, selv om du i etterkant har sagt opp jobben. Dersom ferien ikke er avtalt, er det ikke noe i veien for å avtale ferietidspunkt med arbeidsgiver.

Annbjør

Oppsigelse og ferie II

Jeg jobber som saksbehandler i en statlig etat, men har sagt opp og slutter den 30. juni. Jeg har fått ny jobb som mellomleder, men begynner ikke før 15. august. Før jeg fikk vite at jeg hadde fått ny jobb, hadde jeg avtalt med min nåværende arbeidsgiver å ta ferie de to siste ukene

av juni. Nå ønsker jeg likevel ikke å ta ut disse ferieukene siden jeg vil være uten inntekt i perioden fra 1. juli til 15. august. Kan min nåværende arbeidsgiver kreve at jeg likevel tar ut ferie i juni?

Gabriel

Svar: Så lenge du selv har sagt opp, er det de vanlige reglene for fastsetting av ferie som gjelder. Det betyr at arbeidsgiver skal drøfte plasseringen av ferien med deg, men dersom dere ikke blir enige, er det arbeidsgiver som avgjør når du skal ta ut ferie. Når ferien allerede er bestemt, har du ikke krav på å få endret uttak av ferie som følge av at du har sagt opp stillingen din.

Du vil ha krav på å få utbetalt feriepengene opptjent i inneværende kalenderår. Det vil til en viss grad kunne kompensere for bortfall av inntekt for perioden 1. juli til 15. august. Samtidig vil det redusere opptjening av feriepengene for neste kalenderår, siden det kun vil være din inntekt i ny jobb fra 15. august og ut året som vil danne grunnlag for feriepengene neste år.

Odd

Ferie utenfor Europa

Familien skal på en tre-ukers rundreise i Asia i sommer. Jeg har hørt at man ikke har like gode sykepengere rettigheter hvis man er utenfor EØS-området. Stemmer det?

Elias

Svar: Ja, det stemmer. Det er EØS-avtalen som gir rett til sykepenge som inntreffer i et EØS-land. Dersom du blir syk utenfor EØS-området, vil man ikke få sykepenge for denne perioden. Dette gjelder selv om du får sykemelding fra en utenlandsk lege og fortsatt er syk når du kommer hjem.

Du kan fortsatt ha rett til ny ferie på et senere tidspunkt, men siden du ikke har krav på sykepenge vil du ikke få lønn for denne perioden.

Thore

							FUGL	HOVED-STAD REISE	▼	SIVBÅT	▼	DANSK ØY	SOMM-ELIER
							▶						
							TIDS-ROMMETTS					FLYTTE PÅ	
							BESVÆR						
							▶			BALANSEN	PÅ NORSKE FLY TRÅKKE		
							SJARM	GOUDAEN DUGELIG					

└	▼	OPP-RIKTIG VANN-HULL	HØY-VANN	▼	SÖLV	FORSIKRINGSSELSKAP			KRIGSGUD				
➔									➔			⬇	
┐			BINDEORD			TILGJORT	HERMER		BRENSEL		DISK-JOCKEY SPRÅKL-YD		
SLANGE NABOER			PJOLTER	FORFATTER	SPEIDERSAMMENKOMST								
┐					⬇			◀				◀	
FRI-VILLIG		SPASERE						ENDELSE			DANS	NÆRING	
FEILGREP		FORLIK		OPPFØRER				GUDINNE		CIRKA TALL			50
└							IKKE FLERTALL KREPSDYR						
GLISE TIPSENE			HELL-ENDE	DIS							★	FISK	
└						GJÆRET BRY				★		OVERFØRING	
LØVTRE FORSTYRRE				BRIKKE				MELD FRA					
└								FLUOR 500		HUSGERAD			
LENGSEL				FJORD									

Løsningen på kryssordet i medlemsbladet Parat nummer. 1 – 2019 er:

«**IKKE HELT MOUNT EVEREST**». Den heldige vinneren er: Arne Hamre, fra Løvenstad.

Frist for å sende inn løsning på neste kryssord er: 30. august 2019.

Vi trekker én vinner hver gang.
Send løsningen til redaksjonen,
enten som e-post til
trygve.bergsland@parat.com
eller ordinær post til:
**Parat, Postboks 9029,
Grønland, 0133 Oslo**

Husk å merke e-posten/konvoluttet «Kryssord 2/2019».
Husk også å skrive på ditt eget navn og adresse.

Premie: Elvang Latitude alpakka-pledd av 50 prosent alpakaull, 40 prosent fårell og 10 prosent mikrofiber. Pledet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Løsning:

Navn:

Adresse:

40 - 2019

MINI KRYSSORD

	1	2	3	4	5	
6						7
8						
		9				
10				11		
		12	13			
14	15				16	
17						
	18					

Vannrett

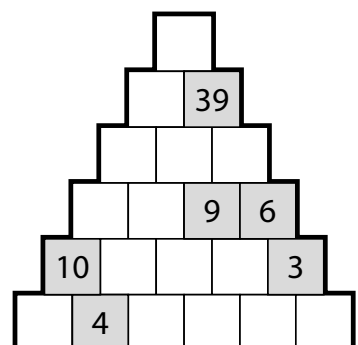
1. Plukke
6. Portalene
8. Blokkeres
9. Mottar
10. Brygge
11. Lokkemat
12. Mineral
14. Europeer
17. Foretak
18. Klarne

Loddrett

1. Flokk
2. Kilevinkene
3. Aks
4. Avsatsen
5. Alene
6. Mental
7. Båtripen
13. Innerst
15. Rorpinne
16. Pusling

TALL PYRAMIDEN

Alle feltene skal fylles med tall. Noen tall er fylt inn på forhånd, og dette utgjør summen av tallene i de to feltene under. Du må sette inn begge tallene i de to tilstøtende feltene for å finne tallet i feltet over, og motsatt, du finner tallet i et felt ved å trekke tallet i feltet ved siden av fra tallet i feltet over.

SUDOKU

	2	6	1		7		5	8
		8	9	2	6			
7				8			6	2
6			7					4
	5		6	9			1	
1				3			9	
	9		2			6		
			5		3	1		
2	1	5	8				7	

Lett

© Bulls

4			7			9		
	2	5			8	1		6
		1	6	4				
2			1	5				
6						7		
	1				6	2	9	
9		4				8		3
8				9	7		5	
		6	5					

Middels

© Bulls

		5	1			2		
2	8		7				4	
		9				6	8	
	9					8		
	7							
			2					
6			9					2
			5	1		4	6	
5		4			2			1

Vanskelig

© Bulls

T	N	Y	D	K	I	N	Ø	Y	K	C	G	Å	D	L
S	Y	V	Z	Y	A	P	U	S	Å	U	H	N	H	L
E	T	Ø	C	F	Q	H	E	N	R	X	U	U	B	A
N	G	G	S	A	J	S	Z	I	E	L	H	Æ	B	B
E	L	J	D	A	S	I	N	T	N	T	R	S	A	T
R	Y	D	E	I	M	G	T	E	I	E	I	R	N	O
G	D	Å	G	N	S	R	D	E	R	Y	E	L	K	F
I	T	I	L	I	G	Y	A	E	R	R	L	Y	R	B
E	E	S	D	U	R	I	D	F	E	D	U	G	A	E
R	K	E	Å	F	K	S	V	I	E	M	N	V	N	T
B	N	J	O	R	K	I	P	E	N	T	A	I	E	R
H	I	V	U	A	X	O	N	M	L	K	S	L	H	O
N	K	N	P	K	K	L	G	G	N	S	K	R	E	U
Z	E	Æ	E	T	A	P	P	E	N	E	E	Z	Ø	S
H	R	T	N	A	F	E	L	G	N	A	R	K	D	F

Ordplunder

Bokstavene i ordet under har blandet seg litt. Kan du finne fram til riktig ord ved å plassere bokstavene i riktig rekkefølge i de hvite feltene?

Den grå teksten på siden gir deg noen hint. Skjul teksten om du ikke vil ha hjelp.

T I T L P E O T S

FYLL INN ORDET:

--	--	--	--	--	--	--	--	--

NOEN SMÅ HINT

- Ordet starter med bokstaven T
- Chuck Yeager
- Ofte ansatt av militære organisasjoner

KRYSS OG TVERS

Finn alle ordene. Ordene kan stå vannrett, loddrett eller diagonalt, og kan ofte stå skrevet baklengs.

BANKRAN
BETRO
BÆREREDSKAP
ENERGIER
ETAPPENE
FOTBALL
FRYDENLUND
FØRSTEFARMASØYT
GISSE
GJENGIVELSE
KOPIERER
KRANGLEFANT

LITEN
LUKING
LYDTEKNIKER
MALES
NURK
RINGSIDE
UHINDRET
YITZHAK

PARATS TRENINGSSIDE MED HJERNETRIM

Sender du oss løsningen på alle oppgavene på denne siden, er du med i trekningen av en Elvang Latitude alpukka-pledd av 50 prosent alpaukkaull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Frist for å sende inn løsningen er 30. august 2019.

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten på e-post til trygve.bergslund@parat.com, eller ordinær post til: Parat, postboks 9029 Grønland, 0133 Oslo. Husk å merke e-posten/konvoluttene «Hjernetrim 2/2019». Vinneren av hjernetrim i 1/2019 er Elfrid Blomdal, fra Tysse.

Godene av det organiserte arbeidslivet

Parat mener at et bedre arbeidsliv ligger foran oss. Det er gledelig å se at veldig mange er enige med oss, og velger å melde seg inn i Parat. Parat fortsetter å vokse, men vi er ikke opptatt av vekst kun for høye medlemstall.

For å opprettholde velferdssamfunnet og den norske modellen er vi avhengig av et godt samarbeid mellom arbeidstakere, arbeidsgivere og myndigheter, der alle parter har like stor innflytelse. Derfor er det viktig at organisasjonsgraden i Norge øker.

En viktig del av dette er å vise de som er uorganiserte verdien og godene av det organiserte arbeidsliv. Det er viktig at den enkelte ansatte har innflytelse på sin arbeidsdag, og at man ved å samordne sine interesser overfor arbeidsgiver, oppnår større gjennomslag.

Parat har tidligere påpekt at fordelene ved et organisert arbeidsliv kan sammenlignes med vaksinerings. Så lenge de aller fleste vaksinerer seg holder man farlige sykdommer i sjakk, men om for mange velger å ikke vaksinere seg, vil disse sykdommene kunne bryte ut og ramme mange. Så lenge de fleste er organiserte og kjemper for å forbedre og opprettholde de rettighetene man har i arbeidslivet i Norge, kan man i stor grad være uorganisert og «gratispassasjer» og likevel få de samme godene.

I det øyeblikket organisasjonsgraden går under en grense, vil effekten av å «være sterke sammen» bli borte, og alle vil kunne bli fratatt godene. Da vil man ikke lenger ha noen påvirkningskraft eller forhandlingsmakt ovenfor arbeidsgivere og regjeringen.

Vi i Parat mener at et grunnleggende utgangspunkt er at man gjennom dialog, og samhandling mellom partene i arbeidslivet, oppnår bedre og mer bærekraftige løsninger på de utfordringene som virksomhetene står ovenfor. Et organisert arbeidsliv fører til at ulike medbestemmelsesordninger bidrar til å gjøre norske bedrifter og virksomheter omstillings- og konkurransedyktige. Slik kan vi bidra til et bærekraftig og sosialt ansvarlig arbeidsliv for fremtiden.

I Parats verdier står det at vi mener det grønne skiftet fører til bærekraft og flere jobber. På hovedstyrets mai-møte dreide diskusjonen seg om klimaforandringenes risikoer, og hvordan Parat kan fremme et bærekraftig standpunkt for både arbeids-

givere og medlemsgrupper. Parat har nå satt i gang arbeidet med å utvikle et tillitsvalgtverktøy, som vil bidra til at tillitsvalgte kan øke arbeidsgiveres oppmerksomhet om risikoene ved klimaforandringene. Som nestleder ønsker jeg at Parat skal forene visjon og virkelighet.

Jeg har nå fungert i rollen som nestleder i et halvt år, og jeg er svært takknemlig for hvor godt jeg har blitt mottatt. Å få jobbe sammen med dedikerte tillitsvalgte og dyktige ansatte, er med på å gjøre min arbeidsdag enda bedre. Tillit er Parats viktigste verdi, og jeg forvalter tilliten dere alle har gitt meg, med stor ydmykhet.

Med dette utsagnet av «ukjent opphav» ønsker jeg deg en god og solrik sommer: *Sommerfuglene teller ikke måneder, men øyeblikk - og allikevel har de tid nok.*

Unn Kristin Olsen. Foto: Vette Daler.

UK. Olsen

Unn Kristin Olsen
Nestleder i Parat

Facebook: facebook.com/UnnKristinOlsenParatYS

Parat med egen kleskolleksjon

Parat har valgt ut et lite utvalg kvalitetsklær. Medlemmer og tillitsvalgte kan bestille klærne i parat.shop.idegroup.no og betaler kun vår innkjøpspris.

Parat betyr at vi alltid står klar, uansett når du trenger hjelp. Et enkelt norsk ord som er tydelig i sitt budskap og som har fått Språkrådets pris for nettopp dette.

Fargen er oransje, som gir varme og som signaliserer glede, bevegelse og nytelse. Oransje virker oppløftende og den jager triste tanker på dør. Oransje stimulerer også til aktivitet, nysgjerrighet og kreativitet.

Skalljakke for vår og sommer. Vind- og vannavvisende i dame og herrestørrelse
555 kroner *

Hettegenser i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
379 kroner *

T-shirt i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
149 kroner *

Liten sekk, 17 liter
185 kroner *

Kabinkoffert 37 liter
Lett og solid koffert med fire hjul
1370 kroner *

* Frakt kommer i tillegg.

Boliglån fra
2,09%

Litt høy rente på boliglånet?

Den nye avtalen YS har fremforhandlet sikrer deg blant markedets aller beste renter på boliglån. Flytter du boliglånet ditt til Gjensidige Bank kan du fort spare inn kontingenten og vel så det.

Finn ut hvor mye du kan spare på gjensidigebank.no

Priseksempel Boliglån inntil 50 % av verdigrunnlag. Nom. rente 2,09 %, eff.rente 2,16 %, 2 mill., o/25 år, totalt: 2.584.497,-. Gjelder for medlemmer i Parat som bruker banken aktivt. Prisen er per 2.1.2019 for nye lån og kan bli endret.